

SEANCES DU LUNDI 22 DECEMBRE 1986
VERGADERINGEN VAN MAANDAG 22 DECEMBER 1986ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGE:

Page 590.

COMMUNICATION:

Page 590.

Conflit d'intérêt.

DECES D'UN ANCIEN SENATEUR:

Page 591.

NOMINATION DE TROIS MEMBRES DU COLLEGE DES COMMISSAIRES DE LA SOCIETE NATIONALE DES CHEMINS DE FER BELGES:

Page 591.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens pour l'année budgétaire 1987.

Projet de loi contenant le budget de la Dette publique pour l'année budgétaire 1987.

Discussion générale (reprise). — *Orateurs*: MM. Cerexhe, Kenzeler, Flandre, Anthuenis, Grosjean, Moens, Lenfant, M. Verhofstadt, Vice-Premier ministre et ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan, M. Eyskens, ministre des Finances, M. Luyten, p. 591.Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1986-1987
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1986-1987

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 590.

MEDEDELING:

Bladzijde 590.

Belangenconflict.

OVERLIJDEN VAN EEN OUD-SENATOR:

Bladzijde 591.

BENOEMING VAN DRIE LEDEN VAN HET COLLEGE VAN COMMISSARISSEN VAN DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ DER BELGISCHE SFOORWEGEN:

Bladzijde 591.

ONTWERPEN VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1987.

Ontwerp van wet houdende de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1987.

Algemene beraadslaging (hervatting). — *Sprekers*: de heren Cerexhe, Kenzeler, Flandre, Anthuenis, Grosjean, Moens, Lenfant, de heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan, de heer Eyskens, minister van Financiën, de heer Luyten, blz. 591.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 613.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt):

Page 613.

M. Collignon. — Proposition de loi créant un Fonds pour la sécurité nucléaire.**M. Pataer.** — Proposition de loi tendant à limiter l'usage du tabac, en particulier en vue de protéger les non-fumeurs.**Mme Van Puymbroeck.** — Proposition de loi complétant l'article 66 de la loi communale en vue de régler l'assistance aux membres aveugles du conseil communal qui sont dans l'impossibilité d'exercer pleinement leur mandat.

INTERPELLATIONS (Demandes):

Page 613.

M. Lafosse au secrétaire d'Etat aux Postes, Télégraphes et Téléphones, sur « la situation critique de la Régie des Postes dans la région de Mons-Borinage ».**M. Gryp** au Premier ministre et au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques sur « la mission, le rôle et l'influence de M. Thijl Gheyselincx dans la décision du gouvernement quant aux mines de la Campine ».

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 613.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 613.

De heer Collignon. — Voorstel van wet tot instelling van een Fonds voor de kernveiligheid.**De heer Pataer.** — Voorstel van wet ter beperking van het tabaksverbruik, in het bijzonder ter bescherming van de niet-roker.**Mevrouw Van Puymbroeck.** — Voorstel van wet houdende aanvulling van artikel 66 van de gemeentewet met het oog op de regeling van de bijstand aan blinde leden van de gemeenteraad die in de onmogelijkheid verkeren om hun mandaat ten volle te vervullen.

INTERPELLATIES (Verzoeken):

Bladzijde 613.

De heer Lafosse tot de staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, over « de kritieke toestand van de Regie der Posterijen in de streek van Bergen-Borinage ».**De heer Gryp** tot de Eerste minister en tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken over « de opdracht, rol en invloed van de heer Thijl Gheyselincx in verband met de regeringsbeslissing over de Kempense steenkoolmijnen ».

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Mouton et **Mme Panneels-Van Baelen**, secrétaires, prennent place au bureau.**De heer Mouton** en **mevrouw Panneels-Van Baelen**, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 5 m.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 5 m.

CONGE — VERLOF

M. Pinoie, pour des devoirs professionnels, demande d'excuser son absence à la réunion de cet après-midi.

Afwezig met bericht van verhindering: de heer Pinoie, wegens ambts-plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

Belangenconflict

COMMUNICATION DU PRESIDENT

*Conflit d'intérêt***De Voorzitter.** — Bij toepassing van artikel 32, § 1, van de gewone wet tot hervorming der instellingen van 9 augustus 1980, zendt de Waalse

Gewestraad aan de Senaat, bij dienstbrief van 17 december 1986, een resolutie waarbij hij meent ernstig te kunnen benadeeld worden door het ontwerp van wet houdende een bijzonder fiscaal regime voor de inkoop van bevoorrechte aandelen zonder stemrecht uitgegeven door naamloze vennootschappen behorend tot de nationale sectoren.

En application de l'article 32, § 1er, de la loi ordinaire de réformes institutionnelles du 9 août 1980, le Conseil régional wallon transmet au Sénat, par dépêche du 17 décembre 1986, une résolution par laquelle il estime pouvoir être gravement lésé par le projet de loi portant un régime fiscal particulier pour le rachat d'actions privilégiées sans droit de vote émises par des sociétés anonymes relevant des secteurs nationaux.

Bijgevolg wordt de procedure betreffende dit ontwerp gedurende zestig dagen geschorst met het oog op overleg.

Par conséquent, la procédure relative à ce projet est suspendue pendant soixante jours en vue d'une concertation, mais j'ai pris contact avec le président du Conseil régional wallon, car la loi est peu claire à ce sujet.

Je vous rappelle que ce projet a été voté à la Chambre et est actuellement discuté en commission des Finances du Sénat.

DECES D'UN ANCIEN SÉNATEUR

OVERLIJDEN VAN EEN OUD-SENATOR

M. le Président. — Le Sénat a appris avec un vif regret la mort de M. Arsène Uselding, ancien sénateur de la province de Luxembourg.

De Senaat heeft met groot leedwezen kennis gekregen van het overlijden van de heer Arsène Uselding, gewezen senator voor de provincie Luxemburg.

Votre Président a adressé les condoléances de l'assemblée à la famille de notre regretté ancien collègue.

Uw Voorzitter betuigt aan de familie van ons betreurd gewezen medelid het rouwbeklag van de vergadering.

NOMINATION DE TROIS MEMBRES DU COLLEGE DES COMMISSAIRES DE LA SOCIÉTÉ NATIONALE DES CHEMINS DE FER BELGES

BENOEMING VAN DRIE LEDEN VAN HET COLLEGE VAN COMMISSARISSEN VAN DE NATIONALE MAATSCHAPPIJ DER BELGISCHE SPOORWEGEN

M. le Président. — Nous devons procéder maintenant à la nomination de trois commissaires à la Société nationale des chemins de fer belges.

Wij gaan nu over tot de benoeming van drie commissarissen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

Trois candidatures sont parvenues au Sénat; elles émanent de MM. Jean Harvent et Karel Vroom, commissaires sortants, qui sollicitent les suffrages du Sénat pour le renouvellement de leur mandat et de M. Roger Camus, greffier en chef de la Cour des comptes, qui postule le mandat qui sera prochainement vacant en raison de l'admission à la retraite de M. Albert Defoy, premier président de la Cour des comptes.

Drie kandidaturen zijn bij de Senaat ingekomen; zij gaan uit van de heren Jean Harvent en Karel Vroom, uitredende commissarissen, die de Senaat verzoeken hun mandaat te vernieuwen, en van de heer Roger Camus, hoofdgriffier van het Rekenhof, die verzoekt dat hem het mandaat wordt verleend dat eerstdaags vacant zal worden wegens de oppenstelling van de heer Albert Defoy, eerste voorzitter van het Rekenhof.

En application de l'article 8 de la loi du 23 juillet 1926 créant la SNCB, remplacé par l'article 1er de l'arrêté royal n° 89 du 11 novembre 1967, le mandat prochainement vacant doit être conféré à un membre de la Cour des comptes.

Bij toepassing van artikel 8 van de wet van 23 juli 1926 tot oprichting van de NMBS, vervangen bij artikel 1 van het koninklijk besluit nr. 89 van 11 november 1967, moet het eerlang vacante mandaat aan een lid van het Rekenhof worden toegekend.

Aucune autre candidature n'étant présentée, le Sénat sera sans doute d'accord pour ne pas procéder à un scrutin.

Daar geen andere kandidaten werden voorgedragen zal de Senaat wellicht akkoord gaan om geen stemming te houden.

Puisqu'il n'y a pas d'observation, j'en conclus que l'assemblée est unanime pour désigner MM. Harvent, Vroom et Camus en qualité de commissaires de la Société nationale des chemins de fer belges.

Vermits er geen opmerkingen zijn, besluit ik dat de vergadering éénparig akkoord gaat om de heren Harvent, Vroom en Camus aan te wijzen als commissarissen in de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

Je les proclame donc élus en cette qualité; il en sera fait part au ministre des Communications et du Commerce extérieur et aux intéressés.

Ik verklaar ze dus voor verkozen in die hoedanigheid; hiervan zal kennis worden gegeven aan de minister van Verkeerswezen en Buitenlandse Handel en aan de betrokkenen.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1987

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1987

Reprise de la discussion générale

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1987

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1987

Hervatting van de algemene beraadslaging

M. le Président. — Nous reprenons l'examen des projets de loi relatifs au budget des Voies et Moyens et au budget de la Dette publique pour l'année budgétaire 1987.

Wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1987.

La parole est à M. Cerexhe.

M. Cerexhe. — Monsieur le Président, je désire intervenir à propos du passage de l'exposé général du budget des Recettes et Dépenses pour 1987 traitant de la politique scientifique.

Je partage entièrement, monsieur le Vice-Premier ministre, vos deux premières considérations, à savoir que la recherche scientifique est nécessaire à la croissance et, ensuite, qu'en Belgique la dépense globale affectée à la recherche, exprimée en pourcentage du produit national brut, est l'une des plus faibles de tous les pays de la Communauté européenne. Je relève effectivement dans un document de la CEE que nos dépenses dans ce domaine représentent 3,5 p.c. de l'ensemble des dépenses de recherche des pays de la Communauté, alors que notre PNB représente 4,5 p.c. du PNB européen.

Au départ de cette double constatation, vous émettez, dans l'exposé général, un certain nombre de suggestions, que vous avez d'ailleurs déjà indiquées dans votre note de mai 1986, et j'en relève quelques-unes: en premier lieu, l'augmentation des moyens pour la recherche fondamentale, ensuite l'introduction d'incitants fiscaux pour les entreprises, le renforcement de la collaboration entre les universités et l'industrie, et j'en passe.

Je souhaite soulever deux questions à propos de cet ensemble de mesures. La première concerne la collaboration entre les universités et les entreprises et la seconde est relative aux moyens disponibles pour la recherche fondamentale.

En ce qui concerne le premier point, je crois que ni les universités ni les entreprises ne sont à même d'assumer seules le poids de la recherche scientifique et de créer les conditions de l'innovation. Il est donc indispensable de mettre en place un système qui réserve à chacune sa spécificité; j'entends un système de collaboration qui intervienne dans le respect des finalités des universités et des entreprises. J'insiste sur ce point car elles ont des finalités différentes.

Les universités visent essentiellement à lier la recherche à la formation et à la diffusion du savoir. Elles ont nécessairement une approche globale et critique de la recherche. Par contre, pour les entreprises, la recherche est essentiellement axée sur la croissance et le développement socio-économique et n'est donc pas, par définition, critique. Il est, dès lors, impérieux d'organiser entre les universités et les entreprises un système de collaboration qui ne soit pas purement contractuel mais qui présente, au contraire, un caractère structurel et organique.

Dans le but de réaliser cette collaboration, monsieur le Vice-Premier ministre, vous envisagez quatre moyens, sur lesquels je souhaiterais obtenir quelques éclaircissements.

Je fais référence notamment à votre note de mai 1986 et à ce que vous avez déclaré à la Chambre. D'abord, vous dites qu'il y a lieu de poursuivre le développement des parcs scientifiques. Je suis d'accord avec vous, mais ces parcs scientifiques existent dans le cadre et dans l'environnement

de la plupart de nos universités. Ce n'est donc pas une nouveauté ni une originalité dans le développement d'une nouvelle politique scientifique.

Vous dites ensuite qu'il y a lieu d'optimiser les centres Degrote. Mais dans quel sens? En réalité, les centres Degrote n'ont pas été conçus pour l'organisation des relations entre l'industrie et l'université.

Vous parlez aussi des crédits spéciaux pour les *brookers*, ces organes *interface* qui existent déjà et fonctionnent bien. Je comprends qu'on en assure le développement.

Enfin, c'est probablement le point le plus important de votre politique et vous y faites allusion dans l'exposé du budget 1987, les incitants fiscaux doivent permettre au secteur privé de prendre une place plus importante dans le financement de la recherche.

Ce recours au financement privé m'amène à une double interrogation. Tout d'abord, est-ce possible, car le défi est de taille? Un rapide calcul démontre — et vous verrez combien je suis large dans mes estimations —, que pour atteindre l'objectif visé, à savoir 2 p.c. du PNB, il faut que l'effort de financement de la recherche par le secteur privé atteigne entre 20 et 30 milliards par an d'ici à 1990, sur base du PNB de 1986.

Je cite à cet égard une déclaration de la FEB qui affirme: «Une telle augmentation des efforts privés dans un délai relativement court semble difficilement réalisable.» Abstraction faite du point de savoir si c'est réalisable, on peut se poser la question de l'efficacité du recours à ces incitants fiscaux. Je voudrais à cet égard formuler trois remarques. Premièrement, tout incitant fiscal nouveau ne pourra porter, au plus tôt, que sur l'exercice d'imposition 1987. Cela signifie que les entreprises n'en profiteront qu'au cours de 1988. Deuxièmement, les expériences étrangères démontrent que les dégrèvements fiscaux ont eu une influence extrêmement réduite lorsqu'il s'agissait de lancer de nouvelles recherches et que, généralement, ils se limitent à l'amortissement des recherches en cours. Troisièmement, qui va contrôler le problème des investissements privés dans le domaine de la recherche? Le contrôleur des Contributions? Dans quelle mesure est-il à même de vérifier les effets qu'un incitant fiscal peut avoir au niveau de la recherche?

Monsieur le ministre, ne se pose pas seulement la question de savoir si c'est possible, mais aussi si ce recours au financement privé et aux incitants fiscaux est souhaitable. C'est ma seconde interrogation, car ce recours au secteur privé va, dans une large mesure, mettre notre recherche et notre développement dans une dépendance, à mon avis exagérée, à l'égard du secteur privé et du monde industriel.

Les chiffres sont à cet égard assez éclairants. Actuellement, la part du secteur public dans la recherche et le développement est de l'ordre de 0,62 ou de 0,65 p.c.; celle du secteur privé est environ la même. Il y a donc à peu près équilibre entre l'intervention du secteur privé et celle du secteur public. Or, vous voulez porter les dépenses globales de recherche et de développement à 2 p.c. du PNB — c'est ce que vous précisez dans votre note de mai 1986 —, tout en plafonnant les interventions du secteur public. Cela signifie qu'inévitablement et inéluctablement, vous allez devoir doubler la part et les interventions du secteur privé dans la recherche et le développement.

Nous allons donc nous trouver être le seul pays de la Communauté européenne où la part du secteur privé dans la recherche et le développement sera le double de celle du secteur public.

Telles sont les premières observations que je voulais formuler relativement aux relations entre l'industrie et la recherche.

La deuxième question concerne les moyens mis à la disposition de la recherche fondamentale.

Je lis, à différentes reprises dans l'exposé du budget — et je partage entièrement votre point de vue —, qu'il y a lieu de renforcer ou d'augmenter les moyens pour la recherche fondamentale. Or, l'évolution des crédits de la recherche fondamentale fait apparaître, en francs constants 1981, une diminution en 1986 de 0,8 et en 1987 de 4,6 p.c. Cette diminution résulte, à mon avis, de quatre éléments auxquels vous avez fait également allusion dans votre note de 1986, à savoir la réduction des moyens du Fonds de la recherche fondamentale collective, la limitation des moyens pour des actions de recherche concertées, le plafonnement des crédits pour les fonds spéciaux destinés à la recherche dans les universités et enfin, les réductions qui résultent non pas de la suppression immédiate mais de la disparition progressive du programme Prest.

Je me réjouis de relever dans votre note et dans la politique que vous voulez mener une initiative qui pourrait être extrêmement intéressante, communément appelée les PAIT, c'est-à-dire, les pôles d'attraction interuniversitaires en technologie. Il est vrai que la recherche scientifique est

dans notre pays, sinon pulvérisée, du moins éparpillée au point que, dans une très large mesure, elle devient marginale et même non compétitive. Il faut résolument s'engager dans un système et dans un réseau de collaboration entre tous ceux qui œuvrent au niveau de la recherche et du développement.

Monsieur le Vice-Premier ministre, ces réseaux ne peuvent être réservés à certaines institutions privilégiées. Toutes celles qui ont fait la preuve de leur valeur, de leur excellence, sur les plans national et international, doivent avoir accès à ces PAIT sur pied d'égalité.

Vous avez écrit — et je partage votre opinion —, que «c'est d'abord dans les hommes qu'il faut investir». C'est vrai, c'est par eux et grâce aux équipes qu'ils créeront qu'on parviendra à élaborer une politique scientifique valable. Mais ce potentiel humain ne se localise pas dans certaines institutions ou équipes scientifiques privilégiées. Il faut que toutes les institutions, quelles qu'elles soient, dès lors qu'elles ont fait la preuve de leur valeur scientifique sur le plan national et international, puissent être prises en compte dans le cadre notamment de ces pôles d'attraction interuniversitaires en technologie. Monsieur le ministre, la décision prise par le Conseil des ministres de vendredi dernier soulève à cet égard quelques inquiétudes.

Tels sont les deux problèmes que je voulais évoquer devant vous.

Je termine en vous posant une question relative à la matière traitée à la page 113 de l'exposé général. A la fin du paragraphe consacré à la politique scientifique, on lit: «Le programme budgétaire pour la politique scientifique de 1987 s'élève à 3,1 p.c. des dépenses totales proposées dans le budget des Voies et Moyens contre 2,9 en 1986, ce qui laisserait apparaître une augmentation.» Mais en réalité, monsieur le ministre, derrière cette phrase, qui laisse effectivement supposer un accroissement de l'effort de l'Etat, se cache, en réalité, une diminution du budget de la Politique scientifique de 0,60 p.c. en 1987 par rapport à 1986.

Tels sont les différents points sur lesquels je souhaiterais obtenir des éclaircissements. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Kenzeler.

De heer Kenzeler. — Mijnheer de Voorzitter, zoals bij de beraadslaging over het spaarplan en de Rijksmiddelenbegroting 1986, zal ik nu, bij de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting 1987, mijn uiteenzetting eveneens beperken tot de provincies, de gemeenten en de openbare nutsbedrijven.

Ik meen dat men van een trouwe municipalist ook niet anders verwacht dan dat hij dit steeds en in alle omstandigheden zal doen. Alleen duidelijkheid is hier in dit halfroond geboden. Dubbelzinnigheid is hier zeker niet gepast. Ik wens dan ook een oproep te doen tot mijn collega's-municipalisten, behorend tot de meerderheidspartijen, om consequent te handelen in overeenstemming met hun gemeentelijke opdracht.

In vroegere uiteenzettingen heb ik reeds aangetoond dat het bij wet van 16 maart 1954 opgerichte Gemeentefonds een hele evolutie heeft ondergaan, een evolutie, zij het dan in uiterst negatieve zin voor de gemeenten. De geest van de wet van 16 maart 1964 werd in de loop der jaren volledig uitgehold, steeds onder het mom van allerlei besparingen. Dat de centrale overheid met betrekking tot de toepassing naar de letter en de geest van de werking van het Gemeentefonds contradictorisch is te werk gegaan, is duidelijk: enerzijds, werden de dotaties verminderd, anderzijds, namen de lasten, opgelegd aan de gemeenten, enorm toe. Deze contradictie is in mijn vroegere uiteenzettingen toegelicht en ik ben niet voornemens ze vandaag met voorbeelden te illustreren.

Wel wens ik even stil te staan bij de toepassing van het koninklijk besluit nr. 263 van 31 december 1983 met betrekking tot het systeem voor de berekening van het Gemeentefonds, waarbij het jaarlijks groeipercentage van de twee fondsen, Gemeentefonds en Fonds der provincien, gelijk is aan het overeenkomstig groeipercentage van de staatsuitgaven, uitzondering gemaakt voor de uitgaven betreffende de openbare schuld. Ik stel vast dat het stijgingspercentage voor 1987 op minus 6,3 pct. wordt geraamd in de ontwerp-begroting. Dit is een vermindering van 69,124 miljard in 1986 tot 64,769 miljard in 1987.

Ik kan u aan de hand van een berekening nochtans aantonen dat ingevolge de toepassing van het Sint-Annaplan, voor de Limburgse gemeenten het negatief stijgingspercentage nog veel nadeliger uitvalt, namelijk gemiddeld minus 10,56 pct., 1987 ten opzichte van 1986. Mijn berekening berust op de onderrichtingen die de gemeentebesturen werden opgelegd en waarbij voor de begroting 1987 het bedrag gelijk aan

viermaal de ontvangsten van het eerste kwartaal 1985 mag worden ingeschreven.

Dat de financiële gevolgen voor de gemeenten niet uitblijven, lijdt geen twi'fel. De gemeenten worden voor de keuze geplaatst: ofwel de inkomsten, via belastingverhogingen, te doen toenemen, ofwel een aantal uitgaven drastisch te saneren, met alle gevolgen van dien voor de tewerkstelling en de dienstverlening naar de bevolking toe. Eén zaak is duidelijk: de gemeenten zullen alle door de centrale overheid opgelegde taken moeten blijven vervullen. Erger nog zijn er de gemeenten met een saneringsplan aan toe. Deze saneringsplannen werden immers opgemaakt, ervan uitgaande dat de jaarlijkse aangroei van het Gemeentefonds 4 à 5 pct. zou bedragen. Dientengevolge moeten die plannen compleet worden herzien.

Belangrijk is ook de overschakeling van de statuten van de alternatieve tewerkstelling naar het uniforme statuut van gesubsidieerde contractuelen per 1 januari 1987. Voor het merendeel werden in het verleden betrekkingen in de alternatieve tewerkstelling opgericht als noodzakelijke aanvulling naast het kader. Vele gemeenten en OCMW's krijgen in het nieuwe systeem echter minder betrekkingen gesubsidieerd dan ze nu in BTK, Dac of TWW hadden. Dit heeft tot gevolg dat men ofwel minder mensen zal en kan aanwerven ofwel dat bij behoud van de volledige tewerkstelling de loonlasten zwaar zullen toenemen in het budget. In het eerste geval van inkrimping van het personeelsbestand zal alweer de nodige dienstverlening te lijden hebben, in het tweede geval zal de omschakeling voor veel bijkomende lasten zorgen. Daarbij komt dat de druk op de OCMW's als gevolg van het sociaal-economische beleid van de regering enorm toeneemt, wat resulteert in bijkomende lasten voor de gemeenten.

Zo te zien was er weinig reden tot feestvieren op 5 december jongstleden naar aanleiding van de honderdvijftigste verjaardag van de gemeentewet. Daarom ook heeft de Belgische Vereniging van steden en gemeenten van die dag een protestdag gemaakt; dit protest is een gevolg van de eindeloze reeks maatregelen die de regering de jongste jaren ten nadele van de gemeenten heeft getroffen, en in de wetenschap dat het Sint-Annaplan opnieuw voor 20 miljard nieuwe bezuinigingen zal zorgen.

De openbare nutsbedrijven zijn eveneens zwaar getroffen door de besparingen. Ik wens me ter zake te beperken tot de NMBS, de Regie der Posterijen en de Regie der Luchtvaart.

Openbare bedrijven nemen in ons land een belangrijke en speciale plaats in. Zij bieden een dienstverlening, essentieel voor 's lands economie en voor het dagelijkse leven van de burger. Het gaat echter niet goed met onze Belgische openbare bedrijven. Vooral Post en NMBS werken sinds jaar en dag met verlies, grotendeels juist omwille van die sociale opdracht. In crisistijd wordt het beheer van een openbaar bedrijf nog complexer. Het vereist een permanent nastreven van een evenwicht tussen, enerzijds, de broodnodige besparingen en, anderzijds, de even vitale dynamiek in het licht van de snel wisselende marktbehoeften. Om enige kans op succes te hebben bij het zoeken naar dit evenwicht, is het essentieel dat het openbaar bedrijf een autonoom bestaan kan ontwikkelen. Zulke autonome ontwikkeling is in België onmogelijk. In het beste geval staan de openbare bedrijven onder strenge voogdij van de overheid. In andere gevallen is de minister zelf de eigenlijke manager. Vooral in crisistijd met acute budgettaire noden leidt zulks tot de totale beknotting van de zo noodzakelijke autonomie.

Tariefverhogingen en personeelsafvloeiingen worden opgelegd van bovenuit. Waar er winst wordt geboekt wordt ze afgeroomd. De mogelijkheden tot zelffinanciering worden erdoor beknot.

De uitvoering van het Sint-Annaplan voor 1987 betekent voor de NMBS een vermindering van de staatssubsidie met 2,4 miljard. Men gaat ervan uit dat deze vermindering kan worden opgevangen door de maatschappij zelf. Om dit te realiseren is men in eerste instantie van zeer optimistische prognoses uitgegaan, onder andere wat de trafiekstijging betreft. Voorts wenst men de gebruiker van het openbaar vervoer een tariefverhoging op te leggen, en heeft men de intentie om zoveel mogelijk te privatiseren, wat onder meer wordt geïllustreerd door de afschaffing van werkplaatsen. Bij de NMBS is men in een chaotische toestand terechtgekomen, en dit op een moment waarop men een belangrijke rationalisering en herstructurering oplegt.

Het spreekt vanzelf dat de grootste slachtoffers van de chaos de gebruikers en het personeel van de NMBS zullen zijn. De in het vooruitzicht gestelde besparingen van 2,4 miljard zullen bij gebrek aan een nieuwe operationele structuur immers op hun rug worden afgewenteld.

Het koninklijk besluit nr. 437 houdt een reeks saneringsmaatregelen voor de Regie der Posterijen in, waardoor, enerzijds, de tussenkomst van de Staat beperkt wordt en, anderzijds, het vijfjarenplan Post 1990 wordt uitgevoerd.

Ik heb enkele opmerkingen bij het reorganisatieplan. Mijs inziens kan de beperking van 19 sorteercentra naar 5 organisatorisch niet. De geplande afvloeiing van personeelsleden staat haaks op de enorme aantallen nog te recupereren overuren en nog op te nemen verlofdagen. Er is de sociale achteruitgang tengevolge van gedwongen pendel van het personeel.

Het is duidelijk dat er tegenstrijdige beleidsopties ten aanzien van de Regie der Posterijen worden genomen. Dit leidt tot immobilisme waarvan in de eerste plaats de burger en uiteraard ook het personeel slachtoffer zijn.

Het koninklijk besluit nr. 425 voorziet in een regeling waardoor de Regie der Luchtwezen in staat wordt gesteld een gedeelte van haar opdracht toe te vertrouwen aan derden of zich met derden te verenigen ten einde haar opdracht uit te oefenen. In essentie betekent dit dus de privatisering van de constructie, het onderhoud, de inrichting en de exploitatie van de luchthavens. De opdracht van de Regie der Luchtwezen wordt beperkt tot die activiteiten die betrekking hebben op de veiligheid van de luchtvaart. Het is duidelijk dat de overheid op die manier elke greep verliest op het luchthavenbeleid en dat de overwegingen van algemeen belang ondergeschikt zullen zijn aan het winstprincipe van de privé-partners. Het is onverantwoord dat tot deze maatregel wordt overgegaan zonder een voorafgaand diepgaand debat over het luchthavenbeleid.

Als Limburger en inwoner van een mijngemeente, kan ik de mijnproblematiek, die dezer dagen weer zeer actueel is, niet onaangeroerd laten. Hoewel de bange verwachtingen niet konden uitblijven, kwam de melding van de heer Thijl Gheyselincx toch als een donderslag bij heldere hemel: «Drie mijnen dicht, 8 000 jobs op de tocht», dat is de rauwe realiteit en meteen de eindconclusie van deze regeringsadviseur. Is hij de enige om de zogenaamde «economische realiteit» van het KS-dossier te bepalen? Het is zeer zeker een sociaal drama. Spanning en berusting, ingehouden woede en ongeloof, onzekerheid, een sprankel hoop: dat bepaalt het beeld van de mijnstreek vandaag, dat zijn de gevoelens van de bewoners van de mijnstreek. Een spontane solidariteit wordt merkbaar. Vandaag is iedereen «mijnwerker». Dit is het scenario waarin Limburg de kerst tegemoet gaat. Deze kerst zal voor Limburg zeker niet het feest van de hoop, de verlossing en de vrede zijn.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, toen de heer Martens — ik had gehoopt de Eerste minister hier aanwezig te zien — verleden jaar, ten tijde van het investituurdebat te gast was bij Jos Ghijsen, in het bekende zaterdagschetsprogramma «Te bed of niet te bed», heeft de heer Ghijsen hem gevraagd Limburg niet alleen te laten met enkele zwarte pietten. Vandaag zien wij echter dat er voor Limburg enkel zwarte pietten overblijven. Ik denk dat men zich niet realiseert welke ravage men in Limburg aanricht. Er wordt van reconversie gesproken. Het is een mooi woord dat in de huidige economische context totaal inhoudloos is. Er wordt gegoocheld met miljarden met betrekking tot de broodnodige reconversie. Maar concreet heeft men tot op heden niets te bieden. Reeds jaren hebben wij in de Maaskant degelijk uitgeruste industrieterreinen, zelfs van nationaal belang. We constateren echter dat het voor het merendeel, op enkele uitzonderingen na, bij de infrastructuur is gebleven. Daarom zeg ik: eerst vervangende tewerkstelling, dan pas sanering van de KS. (*Applaus op de socialistische banken en op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Flandre.

M. Flandre. — Monsieur le Président, monsieur le Vice-Premier ministre, mesdames, messieurs, chers collègues, ayant été sollicité par le parti Ecolo pour intervenir positivement dans la discussion sur ce qui a trait à l'agriculture, je vous avouerai ma perplexité, puisque les projets en discussion ne l'ont pas prise en considération. Faut-il croire qu'elle ne coûte rien ou qu'elle ne rapporte pas?

Cela voudrait-il dire que les aiguillons fiscaux sont venus à bout de tous les agriculteurs, comme les simules de Libin sont venues à bout du cheptel local? Vous vous souvenez, sans doute, de ces petites bêtes qui, au mois de juin, ont décimé les bovins de la région de Libin. Drôle de comparaison, direz-vous. Non pas, puisqu'il existe un trait commun entre les deux formes d'agression, ce que j'appellerai la pollution des origines et du milieu.

Je sais que les décisions pour l'agriculture se prennent de plus en plus à un niveau européen et relèvent essentiellement des coresponsabilités de la PAC — politique agricole commune — et c'est bien « arrangeant » pour ses responsables puisqu'ils peuvent ainsi, tout en protégeant leurs intérêts personnels — ce qu'ils ne manquent pas de faire —, incriminer la responsabilité des échecs successifs à leur voisin de partage.

Si vous le voulez, je vous entretiendrai un peu du secteur laitier. N'est-il pas déjà question d'une certaine renationalisation de la PAC, déjà exsangue ?

Quelle sera l'attitude du gouvernement belge devant l'obligation des compensations nationales supplétives aux stimulants communautaires, insuffisants pour tarir le cheptel laitier ?

La CEE saigne les agriculteurs producteurs de lait, mais elle continue ses importations de substitutions. Ainsi, par sa politique, pareille au monstre du loch Ness qui aurait été pincé à la queue par une main de fer — pour ne pas dire par une dame de fer — furtive et impalpable, la CEE louvoie de gauche à droite en ignorant les droits fondamentaux que le traité de Rome a accordés à chaque agriculteur. Les décisions prises par les ministres de l'Agriculture le mardi 16 décembre 1986 condamnent irrévocablement les agriculteurs européens.

Comment pourraient-ils résister, par exemple, à cette offre d'achat de 400 000 tonnes de beurre européen par l'URSS, alors qu'il en resterait encore 1 100 000 tonnes que viendront gonfler — ils ne risquent pas de les oublier — les tonnages faramineux de beurre néo-zélandais sous les sollicitations de la même main de fer, pour ne pas toujours dire de la dame de fer !

Parallèlement à cette magouille, les responsables de la PAC ont projeté pour 1989 une réduction finale de quota de près de 10 p.c. dans le secteur laitier.

Quant au secteur de la viande bovine, on y applique une discipline plus stricte en matière d'intervention. Par contre, on n'éprouve aucun scrupule à faciliter l'introduction dans les pays de la CEE de 50 000 tonnes de viande, de Hilton Beef et de buffle, viande congelée probablement depuis Buffalo Bill. Certes, ils s'empressent d'établir des compensations, en interventions ou primes directes ou indirectes, et par ce jeu, les ministres de la CEE, après avoir imposé la valse à mille temps aux agriculteurs, en les incitant à produire de la viande et du lait, exécutent pour leur compte ce que j'appellerai la valse de l'ours russe : trois petits pas en avant, puis deux petits pas en arrière, suivant les réactions. Conclusion des opérations : un pas a été fait.

Et la progression de leur politique n'a d'ailleurs d'égale que la régression de leur morale. Il faut quand même le dire ! Il est vrai que certaines mesures socioculturelles ont été décidées, mais ces actions « bénéfiques » ne relèvent-elles pas du sadomasochisme !!!

Quant au secteur céréalier, parlons-en ! Non, monsieur le Vice-Premier ministre, ne me dites pas qu'ils ne trouvent pas un malin plaisir à ouvrir des brèches dans le système de la préférence communautaire ! Alors qu'ils soumettent les agriculteurs à un prélèvement de coresponsabilité, sous prétexte de production excédentaire de céréales, ils permettent, par contre, l'importation de maïs, de sorgho, de glutenfeed, de drêche et d'agrumes américains, en vue de « ravitailler » le marché espagnol.

Mais voyons plus loin.

J'aurais voulu dire à M. le Premier ministre — malheureusement, ses devoirs l'ont appelé ailleurs —, qui va lui aussi devoir entrer dans la danse — souvenez-vous des trois pas de l'ours russe —, que je tenais à le rendre attentif au fait que la dictature — le mot n'est pas trop fort — s'installe par une concentration des pouvoirs au sein de la Commission européenne. Elle ne laisse d'ailleurs plus au commerce international que le rôle secondaire d'un pantin dont elle s'amuse à tirer les ficelles !

Ainsi, se substituant au commerce, la CEE se propose à nouveau d'écouler 600 mille tonnes de maïs américain sur le marché espagnol.

Olé, en avant les guitares ! Certes, les réprobations des représentants européens en négoce leur ont fait comprendre qu'il fallait faire marche arrière — les deux petits pas de la valse en question — mais les rapports dégradés avec les États-Unis, la guerre froide économique, ne vont-ils pas les inciter à reprendre leur première initiative ?

Autant il est vrai que c'est avec le plus grand des braconniers qu'on fait le meilleur des gardes-chasses, ainsi, M. le Premier ministre, après avoir braconné par les pouvoirs spéciaux dans les chasses de la démocratie parlementaire, va-t-il aller, au sein du Marché commun, prendre les

directives présidentielles délaissées volontairement par la dame de fer qui savait qu'elle n'était pas arrivée à redresser le budget de la CEE.

Ainsi M. le Premier ministre va entrer dans les chasses internationales, mais il faut bien avouer qu'avec M. Delors, il risque de faire des affaires « en or » ! (*Sourires.*) Avec lui, et en dépit de son énorme déficit budgétaire, la Belgique part donc à la conquête d'un potentiel « assainissement » de la situation financière de la CEE, alors qu'elle présente une dette publique par habitant parmi les plus élevées du monde. Allez-y comprendre quelque chose ! M. le Premier ministre va contribuer ainsi à maintenir une illusion redoutable en entretenant un facteur d'inflation qui conduit à une série d'escroqueries sociales que je qualifierai d'inhumaines et d'insupportables pour les plus démunis.

J'aurais aussi voulu lui dire que, puisque le climat politique lui a prêté vie jusqu'à ce jour, je formule des vœux pour qu'il ne se limite plus à freiner la progression du déficit budgétaire national, et bientôt européen, mais qu'il le réduise efficacement. Mais comment pourra-t-il encore continuer à s'occuper du déficit national puisqu'il va s'occuper du déficit international ?

J'aurais voulu aussi lui dire : « Prenez garde, monsieur le Premier ministre, qui trop embrasse, manque le train, surtout s'il s'agit du TGV. » Un délai de six mois est court, surtout pour un homme actif comme lui. Mais peut-être a-t-il déjà envisagé autre chose ?

Je me vois aussi obligé de dénoncer un certain cancer au sein des finances de l'Etat. Je vous donnerai évidemment la recette pour le guérir ou la thérapie, si vous préférez.

En agriculture, les multiples interventions homogénéisantes de la technique moderne comme, par exemple, la sélection, la monoculture, la claustration, la réduction de la flore à souci quantitatif, la fertilisation et les traitements agrochimiques simplistes court-circuitant les métabolismes naturels des sols et des plantes, la standardisation de l'alimentation, la mutilation, le raffinage des denrées ainsi que la normalisation de la qualité physique, mais non biologique vont à l'encontre de la nature. Ainsi, je ne sais si les questeurs m'écouteront, mais la pomme « golden », distribuée à la cafétéria, sans tache, juteuse, fraîche à souhait, illustre parfaitement cette conception mais, pour la rendre nutritive, il faudrait en manger exclusivement le trognon ! A l'analyse, elle se révèle, en effet, la plus pauvre en vitamines C. La petite reinette, moins appétissante peut-être, est par contre, la plus riche en vitamines. C'est évidemment une question de goûts et de couleurs qui ne peut se discuter.

Toutes ces techniques vont donc à l'encontre de la nature même, de tous les processus et des exigences biologiques. Elles sont génératrices de perturbations, de maladies, de déficit qui se développent chez les plantes et les animaux ainsi que chez les hommes, dernier maillon de la chaîne, faut-il le rappeler.

Indirectement, ces techniques deviennent la cause première du développement d'un énorme cancer au niveau des finances de l'Etat.

Il est donc inconcevable de déconsidérer l'agriculture, vue du côté du budget des Voies et Moyens, reconnaissez-le.

Après avoir dénoncé certaines évidences, permettez-moi d'apporter certaines solutions, par exemple, en rétablissant, dans les campagnes, un milieu et une économie diversifiés, hétérogènes, équilibrés, faisant appel aux techniques d'une agriculture biologique, offrant une parade aux accidents écologiques qui vont grever de plus en plus le budget de l'Etat ; les hommes politiques et les planificateurs de ce pays devraient se rendre compte qu'ils peuvent ainsi fournir une solution au problème majeur de l'organisation sociale et surtout de son coût en établissant entre les ressources et la population un équilibre qui sauvegarderait enfin la qualité de la vie.

Nous savons tous aussi que la technique ne permet pas d'augmenter indéfiniment la production d'aliments et de biens courants.

Nous devrions savoir que cette politique agricole d'emploi intensif d'engrais chimiques et de pesticides ainsi que la production alimentaire industrielle conduisent au développement du parasitisme, aux maladies du bétail et à celles de l'homme, à l'appauvrissement et à l'érosion des sols, à la baisse de la qualité biologique, aux risques accrus d'incidents et d'accidents technologiques, ainsi qu'à la ruine des producteurs, des consommateurs, de leur santé et du pays.

Dans cette discussion du budget des Voies et Moyens, j'affirme que l'agriculture biologique est à même aujourd'hui de fournir opportunément le meilleur rapport qualité, quantité, coût de production et donc aussi, indirectement, le meilleur rapport pour les finances de l'Etat.

Je persiste et signe dans cette affirmation pour les raisons suivantes : outre le fait que, sur le terrain, j'ai expérimenté personnellement pendant près de vingt ans les différentes possibilités de l'agriculture biologique — et j'en suis fier — et que j'ai pu en tirer les conclusions qui s'imposaient, j'ai acquis la certitude qu'elle est l'unique forme d'agriculture accumulatrice et non destructrice de la fertilité des sols. En outre, non seulement elle provoquerait l'arrêt du dépeuplement des campagnes, mais elle redonnerait à celles-ci une population plus dense, par la multiplication des ateliers légers, et propres, de transformation alimentaire, offrant au personnel, aux intéressés, des formules nouvelles d'activités partagées entre l'agriculture et l'industrie.

Certes, une solution aussi nouvelle peut paraître difficile, voire trop difficile, pour être acceptée et retenue. Votre inattention ne pourrait, d'ailleurs, que confirmer mes dires. Et cette impétueuse ruée vers l'impasse d'expansion technologique et quantitative l'est encore beaucoup plus.

Heureusement, certains responsables mieux informés — et j'espère pour vous et pour moi que vous êtes de ceux-là, monsieur le Vice-Premier ministre — savent bien que la voie d'une plus douce technologie, condition *sine qua non* d'une société stable et paisible et de la stabilité financière d'un pays, est désormais ouverte et que la volonté d'y progresser se manifeste dans de nombreux pays.

Faut-il s'étonner que ces constatations ont amené les responsables politiques et publics de nombreux pays à penser qu'une société meilleure, reposant sur de sains principes et de saines finances, sera plus facile à bâtir sur la base d'une meilleure agriculture ?

Faut-il vous rappeler, monsieur le Vice-Premier ministre, que notre pays, une fois de plus, est « à la traîne » à ce sujet puisqu'en France, en Suisse, en Amérique, en Israël, au Japon, en Hollande, en Allemagne et dans bien d'autres pays encore, cette forme nouvelle d'agriculture a été officiellement reconnue ?

Certains y ont déjà trouvé une diminution des souffrances sociales — n'est-ce pas là un vœu unanime ? — et des conflits idéologiques, des loisirs plus variés et une plus grande initiative personnelle. Une vie meilleure, par une meilleure compréhension des lois de la vie, serait votre récompense, monsieur le Vice-Premier ministre, et celle de votre génération, si vous engagez aujourd'hui avec la nature le dialogue fécond de l'agriculture biologique.

Permettez-moi, monsieur le Vice-Premier ministre, de vous livrer ici quelques suggestions d'un homme essentiellement pratique, suggestions que je vous invite à méditer, en vue de rénover la société et d'assainir les finances de l'Etat.

On pourrait, par exemple, trouver des ressources pour l'environnement au moyen de taxations de plus en plus sévères pour les pollueurs de tous bords — j'insiste — avec transfert des recettes à la sauvegarde de l'environnement.

Il serait également possible de décourager l'emploi des produits agrochimiques de synthèse par l'application de taxes progressivement plus importantes, avec transfert des recettes sous forme de subventions à l'emploi comme à la fabrication d'engrais organiques, ce qui donnerait une certaine possibilité de reconversion plus humaine et plus vitale.

Il faut décourager à tout prix l'engouffrement de nos moyens dans le béton et le tarmac et opérer progressivement un transfert de ces fonds pour la formation de cadres nouveaux en vue de l'étude et de la création de communautés autonomes, prémices de l'amalgame futur des activités rurales et urbaines.

J'aimerais également aborder le problème des transports en commun. Notre pays bénéficie d'un magnifique réseau en la matière. Si M. De Croo était présent, il ne me démentirait certainement pas. Ce réseau pourrait, certes, être amélioré, mais il me paraît beaucoup plus urgent de commencer par démocratiser le prix du transport afin de le rendre plus compétitif et plus accessible à toutes les bourses, ce qui est loin d'être le cas ! Les tarifs actuels me paraissent pour le moins constituer l'émanation d'une réflexion à court terme et à rentabilité directe. Il me paraît évident qu'en cas de diminution de ces tarifs, on assisterait à une augmentation considérable du nombre de voyageurs. Et cela aussi, on devrait le comptabiliser.

J'aborderai à présent la question du pouvoir. Tel qu'il est institué, le pouvoir centralisé creuse constamment le fossé entre le gouvernement et les gouvernés. De plus, ce qui est beaucoup plus grave, il devient le générateur des conflits de société actuels. La seule solution réside dans

une décentralisation des pouvoirs et leur installation définitive à l'intérieur de chaque région fédérée.

En ce qui concerne les industries, celles-ci doivent tendre vers une reconversion et rechercher des matériaux de rechange. Mais ces efforts impliquent surtout l'introduction de technologies douces de remplacement en vue de la reconversion future, mais à plus long terme, de l'industrie au service de communautés autonomes.

L'éducation doit être orientée vers la recherche d'un « mieux devenir ». Elle doit former des cadres nouveaux et créer des communautés expérimentales de décentralisation et de réorientation industrielle. Il est évident que la tendance à rechercher ce que j'appellerais une société de consommation, de « vie à gadgets » aboutit — on le constate à la lecture des journaux et des revues — à l'accroissement du nombre de gens malheureux, de dépressions, de névroses et de suicides. Je crois que la solution se trouve dans l'amélioration de la qualité de la vie.

Ce qui précède m'incite à parler également des pays sous-développés. Il faut à tout prix que la Belgique continue à leur dispenser une aide alimentaire de façon à parer au plus pressé — solution à court terme — mais elle doit surtout former, pour l'avenir à moyen terme, de nouveaux cadres d'enseignement, dans une optique de gestion saine, autosuffisante, autre que celle qui a servi jusqu'ici nos intérêts capitalistes de développement « dépendentiste ». En effet, il ne faut pas oublier que nous nous sommes enrichis aux dépens de ces pays.

J'en arrive à ma conclusion. Vous venez d'entendre, monsieur le Vice-Premier ministre, les considérations d'un petit politicien qui vous a parlé, comme d'habitude, en tant que praticien, mais aussi avec son cœur. En effet, il est trop conscient de ce que le choix actuel des orientations politiques doit être encouragé au maximum vers la recherche, en définitive, des valeurs éternelles. Car on peut se demander à quoi nous serviraient nos découvertes technologiques dans un monde artificiel où l'air pur, les oiseaux, les poissons, les forêts et la conscience auraient disparu.

Au nom de la génération future et de toute la civilisation humaine, renversons la vapeur. Je suis persuadé, monsieur le Vice-Premier ministre, que ni vous ni moi ne voudrions un jour devoir répondre à nos petits-enfants nous interrogeant sur les vestiges desséchés d'un tronc d'arbre : « ... C'était un arbre qui faisait chanter les oiseaux et nous donnait l'air pur ... ». (*Applaudissements sur les bancs Ecolo et Agalev.*)

Pour une fois, chers collègues, il me semble que vous auriez pu tous applaudir ! (*Sourires.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Anthuenis.

De heer Anthuenis. — Mijnheer de Voorzitter, ik zou bij de bespreking van de voor ons liggende Rijksmiddelenbegroting voor 1987 enkele korte beschouwingen willen wijden aan de onderscheiden sectoren van wat men de « sociale cel » is gaan noemen.

Wanneer wij het stelsel van de sociale zekerheid in zijn totaliteit beschouwen, dan moeten wij objectief constateren dat, in weerwil van de soms bekritiseerde besparingen, het steeds de fundamentele zorg van de regering is geweest dit stelsel in de toekomst te vrijwaren. De maatregelen die tot hertoe getroffen zijn, krijgen steeds meer een gecoördineerd saneringsdoel, waardoor een grotere garantie geboden wordt aan het nagestreefde beveiligingsdoel. Men is evenwel nog ver af van een fundamentele hervorming van de sociale zekerheid.

In dit verband betreurt ik trouwens dat het verslag van de commissie-Dillemaans een beetje in de vergeethoek is geraakt. In plaats van dit verslag als praktische leidraad aan te wenden in de voor te stellen besluitvorming, blijft het tot hertoe beperkt tot handboek bij intellectuele denkoefeningen.

Dit betekent echter niet dat ik moeite zou hebben de minister van Sociale Zaken te volgen in de vooropgestelde doelstellingen voor zijn beleid in 1987. Zo meen ik dat het inderdaad noodzakelijk was af te stappen van een sectorieel beleid en de sociale zekerheid in haar geheel te beschouwen, wil men een duidelijk inzicht krijgen in de te bereiken besparingen.

Mijn fractie onderschrijft onvoorwaardelijk een beleid waarbij niets onverlet wordt gelaten om het overheidstekort terug te dringen in een sector die nood heeft aan een reddend financieel evenwicht. In deze Rijksmiddelenbegroting wordt dit evenwicht nagestreefd door een beroep te doen op de solidariteit van de actieven en door het inbouwen van een zekere selectiviteit, waarbij de individuele rechten gehandhaafd

blijven rekening houdend met de gezinssituatie, enerzijds, en er zorg voor dragend dat de uitkeringen worden gewaarborgd als het vervangingsinkomen de enige bron van inkomsten betekent, anderzijds.

Het is meer dan tijd om ook in deze sector voldoende rekening te houden met de economische realiteiten en de prognoses en nieuwe beleidslijnen voorzichtig in te schatten, wil men de toekomstige financiering waarborgen zonder aan de doelstellingen van het stelsel zelf te raken. Dit streven wordt momenteel vrij algemeen onderschreven als een noodzakelijkheid. Nochtans hebben wij sinds lang op deze noodzaak gewezen, ook al werden wij toen hypocriet afgeschilderd als de boemanen van de sociale zekerheid.

Ik geloof dat het uiterst belangrijk is niet te vervallen in uitersten. Net zomin als men de fundamente van ons sociale-zekerheidsstelsel mag afbreken, mag men ook niet beweren dat er niets aan de hand zou zijn, dat er geen hervormingen nodig zijn. Men mag de bevolking niet in de waan laten dat de sociale uitkeringen met honderden miljoenen frank zouden kunnen worden opgetrokken. Men moet er in dit geval durven bij vertellen dat hiertoe de belastingen en de sociale bijdragen elk jaar drastisch zouden moeten worden verhoogd, hetgeen de economische activiteit opnieuw zou ondermijnen. En het is geen onbekende dat zolang het economisch leven degressief verloopt, zolang de crisis op de arbeidsmarkt aanhoudt, de financiering van de sociale zekerheid voor problemen zal zorgen.

Op korte termijn zie ik twee belangrijke problemen die tegelijk én principieel zijn voor het geheel én bepalend in hun categorie: namelijk een verhoging van een aantal selectieve verminderingen, enerzijds, en een afremming van de bijdrageverhogingen, anderzijds. Met een verhoging van de selectieve verminderingen bedoel ik dat nog steeds te veel zwakken in onze samenleving door de mazen van het net glippen. Ik geloof dat dit een belangrijk gegeven is in het streven naar een billijker spreiding van de uitkeringen naar de meest behoeftigen toe.

Een tweede fundamenteel punt is de financiering en de belangrijkheid van sommige bijdragen. Door de sterke toename van het aantal begunstigten kenden de uitgaven een sterke explosie. Daartegenover staat de terugval van het aantal mensen dat bijdragen betaalt. En juist hier schuilt een gevaar, omdat op psychologische grondslagen de hogere-inkomentrekkers steeds meer geneigd zullen zijn zich van het wettelijk stelsel af te keren en zich te wenden tot privéverzekeringen, omdat de verhouding tussen bijdragen en prestaties niet meer evenredig is. Of misschien ligt juist hierin ook een oplossing besloten?

Vooraf in de sector van de gezondheidszorgen wordt in die richting gedacht. En wel om twee redenen. Ten eerste, kan bijvoorbeeld de afschaffing van het systeem van de derde betaler tot afremming van de medische consumptie, aanleiding geven tot de ontwikkeling van een parallel systeem. Immers, het gevaar bestaat dat de afschaffing van het derde-betalersstelsel het beoogde doel zal voorbijschieten, juist omdat het effect ervan voor bepaalde sociaal verzekerden verschillend kan zijn. Dit is nagenoeg een de facto-gegeven als gevolg van de verzuiling van verzekeringsinstellingen.

Binnen de grote zuilen zal het immers perfect mogelijk zijn de diensten van de verzekeringsinstellingen, enerzijds, en de verzorgingsinstellingen, anderzijds, in een zelfde gebouw onder te brengen. Zo wordt het voor poliklinieken en de in ziekenhuizen ondergebrachte poliklinieken toch nog mogelijk een verkapt vorm van het derde-betalersstelsel aan te houden. Kleinere zuilen kunnen dit niet realiseren, zodat deze maatregel mij een gevoel geeft, gestoeld te zijn op ideologische of filosofische bijbedoelingen. Vandaar misschien de gegronde vrees dat sommigen hun toevlucht zullen nemen tot de privé-verzekering.

Ten tweede, is er de hoge kostprijs van sommige geneeskundige prestaties en behandelingen en de minieme of uitgesloten terugbetaling ervan door de huidige ziekteverzekering. Het voorbeeld van de Antwerpse niersteenverbrijzelaar, die nagenoeg uitsluitend Nederlandse patiënten behandelt, is tekenend. De zucht naar de privé-verzekeringen wordt ook hier gehoord. Tevens moet ervoor worden gewaakt dat in de aanwending van de zogenaamde zware medische apparatuur geen monopolies op ideologische basis ontstaan, waardoor de keuzevrijheid van de patiënt gediscrimineerd of beperkt kan worden.

Een ander hoofdstuk in de sociale sector betreft de maatregelen inzake het pensioensparen. De demografische situatie en de veroudering van onze bevolking baart zorgen in de pensioensector. Een begeleidende maatregel — zoals wij die sinds de vorige legislatuur al hebben voorgesteld — was een noodzaak. Dit evenwel, zoals door de minister van Sociale Zaken meermaals werd benadrukt en zoals door de Eerste minis-

ter nog deze voormiddag uitdrukkelijk werd bevestigd, zonder afbreuk te doen aan het wettelijk pensioensstelsel. Daarenboven is het duidelijk dat deze maatregel als sociaal mag worden omschreven, juist omdat de aftrek van 20 000 frank een grotere impact heeft op een klein of middelgroot inkomen dan op een hoog inkomen.

Men moet dus niet direct voor een « dualistische maatschappij » vrezen, zoals volksvertegenwoordiger Albert het uitdrukte in de kamercommissie. Ik was trouwens verwonderd te lezen dat collega Albert ter zake stelde dat de regering met het pensioensparen teruggrijpt naar een kapitalisatiesysteem dat in het verleden een mislukking is gebleken. Ik meen dat hier een fundamentele denkfout wordt gemaakt. Immers, het is juist door de omschakeling van het kapitalisatiesysteem naar het repartitiesysteem, dat de moeilijkheden inzake de reserves zijn begonnen.

Inzake de nieuwe erkenningsnormen voor de ziekenhuizen heb ik toch een paar bedenkingen. Het is juist dat, door de huidige technische evolutie in de geneeskunde, goede kwaliteitsgeneeskunde in ziekenhuizen slechts mogelijk is in instellingen van enige omvang. Budgettaire zal dit ook wel repercuties in positieve zin met zich brengen, aangezien het aantal bedden na eventuele fusie, niet mag verhogen. Evenwel vraag ik mij toch af waarom — steeds budgettaire gesproken — tot nu toe nog geen resultaten geboekt zijn bij de vermindering van overtollige universitaire bedden. Dit had misschien een ruimere marge kunnen geven aan de landelijke ziekenhuizen. Alleszins blijft de mogelijkheid open om, binnen de beperking van de medische-zorgenverstrekking, toch nog voor kleine ingrepen een beroep te doen op de zware en kostbare universitaire structuur, eigenlijk met het enige doel een, veelal leegstaand, duur universitair bed tijdelijk te bezetten. Ook hier zou enige beperking moeten worden opgelegd.

Wat de voorgestelde sanering van het aantal ziekenhuisbedden als dusdanig betreft, wil ik bijkomend vernemen of er een timing is vastgelegd voor fusionering en of vrijwillige sluiting van ziekenhuizen. Zijn er anderzijds maatregelen genomen voor ziekenhuizen die vrijwillig overschakelen op een verzorgingsinstelling? Zijn deze maatregelen alleen van financiële aard of houden die eveneens onrechtstreekse beperkende maatregelen in voor andere instellingen die eveneens binnen de verzorgingssector werkzaamheden willen ontplooiën. Er bestaat een zekere onrust onder de betrokken personeelsleden. Zijn er maatregelen getroffen die een zekere tewerkstellingsprioriteit inhouden voor de personeelsleden van ziekenhuizen die fusioneren en/of omschakelen?

In een laatste opmerking zou ik het nog even willen hebben over de aangekondigde maatregelen tot indijking van de werkloosheid. Ik wil niet opnieuw een analyse maken van de huidige toestand. Evenmin wil ik op mijn beurt conclusies trekken uit het recent fluctuerend tewerkstellingspeil, noch in positieve noch in negatieve zin. De regeringspolitiek voor 1987 stoelt op drie belangrijke politieke beslissingen, die ik ten volle kan onderschrijven. Er zijn ten eerste de maatregelen uit het Sint-Annaplan. Het is juist dat deze saneringsoperatie in het begin een negatief effect op de tewerkstelling kan hebben. Evenwel ben ik ervan overtuigd dat juist via een noodzakelijke besparing de weg kan worden geëffend naar een verder herstel en als dusdanig naar een verhoogde tewerkstelling.

Ten tweede, zal men in 1987 de vruchten kunnen plukken van het gesloten interprofessioneel akkoord, waardoor men een toename van de tewerkstelling in de privé-sector mag verwachten.

Ten derde, en tenslotte, zijn er de aangekondigde en in het verslag opgenomen aanvullende regeringsmaatregelen ter bevordering van de tewerkstelling. Zowel in de sector van tewerkstelling en arbeid als in die van de sociale zekerheid is een instrumentarium van maatregelen voorhanden die bepalend kunnen zijn voor de verdere toekomst van ons land. Nochans ben ik ervan overtuigd dat wij slechts kans op slagen hebben op één voorwaarde, namelijk de onvoorwaardelijke uitvoering van de vooropgestelde maatregelen binnen de getrokken budgettaire krachtlijnen.

Wij zullen ter zake niet alleen geestdriftig zijn met een positieve inbreng, maar wij zullen ook aandachtig toekijken op de evolutie en de stand van zaken. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Grosjean.

M. Grosjean. — Monsieur le Président, je souhaiterais dans mon intervention me limiter à deux aspects de la cellule économique du budget 1987: les travaux publics et les pertes d'emplois provoquées par les mesures de restriction arrêtées à Val-Duchesse essentiellement.

J'aurai l'occasion dans quelque temps, d'interpeller M. le ministre des Travaux publics sur plusieurs aspects de sa politique actuelle ou plutôt, sur l'absence de politique, mais je crois opportun d'aborder ici certains points inquiétants.

Le secteur de la construction a déjà eu bien souvent l'occasion de s'émouvoir face aux mesures gouvernementales qui ont conduit à la réduction des crédits d'investissements à 64 p.c. du montant inscrit au budget de 1985. Si le problème touche toutes les branches d'activité de la construction, il me semble néanmoins que c'est particulièrement le secteur routier qui est visé par le gouvernement. C'est d'autant plus incompréhensible que, dans le seul secteur des routes, des dossiers pour un peu plus de deux milliards sont en attente. Face à cette situation déplorable et inhabituelle, on ne voit plus sur la base de quels critères se fondent les choix de faire engager tel ou tel dossier, d'autant que depuis quelques mois l'avis de l'administration n'est plus jamais sollicité. Je suppose qu'on attend un audit privé qui argumentera sur le choix des travaux.

De plus, et toujours pour rester dans le secteur routier, il semble que le programme physique 1987 ne soit pas encore élaboré. Habituellement, ce programme est élaboré en juin de l'année précédente et il permet à l'administration des routes de planifier des travaux qui nécessitent souvent une longue gestation due principalement aux expropriations. Chacun sait que le programme d'investissement — aussi bien celui des routes que celui des autres administrations — est complètement adjugé, approuvé et quasi engagé depuis des mois! Il paraît que même le programme de 1987 est déjà presque entièrement adjugé!

Un deuxième volet de mon intervention porte sur les fameux financements alternatifs.

A l'époque où le gouvernement avait décidé de limiter les investissements routiers à 64 p.c. du montant de 1985, il avait été convenu que la partie complémentaire pouvait être financée par le secteur privé, et ce à l'initiative de chaque département.

Or, à ce jour, il semble qu'aucun projet n'ait été financé de cette manière. Je mets, bien entendu, à l'écart de cette question le cas du *Liefkenshoektunnel* dont le financement privé avait été décidé bien avant la décision gouvernementale. Peut-on me donner des précisions à ce sujet? Quels sont les projets qui, en 1986 et en 1987, ont été ou seront financés par le secteur privé, pour quel montant et sous quelle forme?

On est d'ailleurs en droit de se demander si le but réellement visé sous le couvert de ces hypothétiques financements alternatifs, n'est pas de procéder à une débudgétisation des dépenses d'investissements encore plus subtile que celle qui avait été imaginée lors de la création des intercommunales autoroutières. Existerait-il des méthodes de financement, autre que le péage, qui soient moins coûteuses pour la collectivité que les emprunts? Les nombreux calculs faits depuis des années par la Régie des Bâtiments ont pourtant prouvé que le leasing était incontestablement moins intéressant pour le Trésor que l'achat ou la construction de bâtiments avec financement classique de l'emprunt. Si d'autres moyens plus intéressants existent, comment se fait-il qu'on n'y ait pas pensé plus tôt, alors que la situation financière de l'Etat et, notamment, du Fonds des routes, est catastrophique depuis plusieurs années déjà?

Les pertes d'emplois sont un autre sujet de préoccupations importantes dans le cadre de la réduction des investissements publics nationaux. Les effets se manifesteront surtout au terme de l'exercice 1987 par les effets cumulés du ralentissement des projets en cours et de l'arrêt de certaines réalisations.

Qui va le plus pâtir de cette décision? Je le dis en toute certitude: essentiellement les petites et les moyennes entreprises, enfants chéris d'une certaine branche politique de ce gouvernement. Car il ne faut pas se leurrer: face à la réduction des investissements publics, les entreprises fortes arrêteront de recourir à la sous-traitance, afin de réaliser tout elles-mêmes pour maintenir leur rentabilité, amortir leurs investissements et occuper leur personnel. C'est en fait le bout de la chaîne de production, son maillon initial et fragile, qui va casser. Et l'on retrouve le choix de société, la création d'un monde à deux vitesses: survivront les firmes qui ont un volume d'affaires suffisant pour faire face aux exigences du temps et investir; périront les autres.

Je ne peux d'ailleurs que m'inscrire en faux contre l'assertion selon laquelle seulement deux secteurs souffriraient de la réduction des investissements publics: la construction et le secteur du matériel roulant. Il est

exact que ce sont deux secteurs importants et qui, de ce fait, ont les possibilités de se faire entendre. Mais qu'on n'oublie pas, qu'on n'ait surtout pas l'hypocrisie d'oublier les entreprises qui sont en amont et en aval de ces secteurs!

J'admets, à propos des conséquences sur l'emploi, une réelle difficulté à apprécier les réductions du programme des investissements publics nationaux. Un milliard investi en téléphone n'a pas le même sens, pour l'emploi, qu'un milliard investi dans les voies hydrauliques ou les bâtiments.

Je souhaiterais cependant que cette dimension soit expliquée de façon plus détaillée par le gouvernement, car elle est, me semble-t-il, escamotée dans l'exposé général. Je ne demande pas un développement des espérances du gouvernement quant à la façon dont on palliera les pertes d'emplois — on en a parlé abondamment — mais bien une explication quant aux pertes d'emplois immédiates et à terme dues à la réduction des investissements publics.

J'ai à cet égard beaucoup d'inquiétude et vous me permettrez de citer ici quelques chiffres. Deux questions se posent continuellement dans la trame de ces données: quelles sont les répercussions sur l'emploi de cette décision, s'agit-il là d'une économie réelle?

En 1985, on estimait que le programme des investissements publics avait permis de mettre au travail quelque 70 000 personnes. Ce chiffre n'est pas glorieux. Depuis plusieurs années, une politique résolument déflationniste fait fondre le volume des investissements publics. La part du secteur de la construction dans le programme des investissements publics est actuellement de 62 p.c. Avec les nouvelles réductions et la suppression de nombreux projets jugés non prioritaires, il y a un grand risque de voir cette part relative diminuer.

Lorsqu'il a été question de réduire le programme à 80 p.c., on estimait que l'emploi créé tomberait à 60 000 postes de travail, à 64 p.c. il tombe à quelque 50 000 emplois seulement, et encore ce chiffre est-il optimiste.

Des documents soumis à la Commission d'orientation des commandes publiques indiquaient qu'à 80 p.c. du programme, le seul secteur des travaux routiers perdait 2 400 emplois, celui des voies hydrauliques 4 240 postes de travail. A 64 p.c., on peut doubler ces chiffres puisque la réduction est deux fois plus grande, soit près de 13 000 emplois perdus pour ces secteurs.

Dans le secteur de la construction, l'emploi était en 1980 de 241 000 travailleurs, employés plus ouvriers; en 1985 de 155 000. Pour 1987, la CNC prévoit 120 000 travailleurs seulement à cause de Val-Duchesse. En 5 ans, le nombre des travailleurs de la construction a diminué de moitié.

N'oublions pas, en outre, des pertes d'emplois dans d'autres secteurs de la cellule économique. Cette cellule du budget est sans doute l'une des plus malmenées. En effet, elle a à supporter près de 15 milliards d'économies de l'ensemble du plan de Val-Duchesse.

Outre les conséquences sur l'exploitation même des services publics, il faut mettre en évidence les conséquences de ces décisions sur l'emploi. Il n'est pas simple de traduire d'une manière précise les pertes d'emplois consécutives à l'application du plan Martens VI. Néanmoins, les chiffres que je vais citer peuvent être considérés comme des valeurs plausibles.

SNCB: 3 500 départs naturels sans remplacement.

SNCV: 190 départs naturels, qui entraîneront autant de pertes d'emplois. D'autres sont à prévoir du fait de la réorganisation, mais il est actuellement impossible de les chiffrer.

STI: les 300 postes libérés par les départs naturels seront perdus.

POSTE: 10 000 unités, soit 2 000 en 1986, 3 400 en 1987 et 4 000 par l'application du plan de Team Consult.

RTT: la Régie perdra 1 600 emplois, sauf si elle fait appel à des capitaux privés pour le renouvellement des centraux et la recherche.

RVA: de 1985 à 1987, les pertes d'emplois s'élèveraient à 888 agents, soit le tiers des effectifs.

Ceci nous amène à un total de 15 590 pertes de postes de travail en deux ans dans le seul secteur des entreprises publiques de transports et de communications. C'est aussi cette réalité qu'il faut garder à l'esprit, au-delà des affirmations triomphantes sur les prétendues économies budgétaires.

Pour rappel, les effectifs des entreprises publiques ont évolué ces dernières années, de 1982 à 1985, de la façon suivante: SNCB: de 67 525 à 56 769, soit - 10 746; SNCV: de 7 850 à 6 316, soit - 1 538; RTT: de 29 474 à 27 609, soit - 1 865; Poste: de 50 859, unités budgétaires autorisées, à 46 903, unités budgétaires réalisées, soit - 3 956; soit un total de plus de 20 000 unités de travail perdues.

La conclusion qu'on peut tirer de ces chiffres est que l'essentiel des économies budgétaires — par une moindre intervention de l'Etat — pèse sur le personnel. Ceci engendre de nombreuses difficultés dans l'exploitation des entreprises publiques. Ainsi, par exemple, à la SNCB, il ne se passe guère de jours sans qu'on signale des avaries — trains, caténaires, rail brisé — qui entraînent des retards.

Monsieur le Vice-Premier ministre, il serait temps de commander une étude sur l'économie réelle réalisée dans les différents services publics, mais aussi sur les majorations des dépenses de l'Etat résultant des suppressions d'emplois, c'est-à-dire de l'augmentation du nombre de chômeurs et des statuts précaires. On pense aux indemnités de chômage, aux allocations sociales, au minimex, au budget des CPAS et aux budgets communaux qui souffrent d'une nouvelle ponction, c'est-à-dire du paiement des contractuels subsidés.

Tout cela pour dire combien, dans deux créneaux seulement de votre politique, les questions angoissantes sont bien plus nombreuses que les réponses satisfaisantes.

Comme M. le Premier ministre l'a déclaré ce matin, il est vrai que l'année n'est pas encore terminée. C'est pour lui l'inverse des fameux trois quarts avec lesquels il a trompé l'opinion publique. Heureusement, celle-ci commence à comprendre. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Moens.

De heer Moens. — Mijnheer de Voorzitter, aan de orde is een bijzondere begroting, een begroting *pas comme les autres*, een krimpbegroting, een krampbegroting, een bekrompen begroting, een begroting waarover de Eerste minister hier een bijzondere uitspraak heeft gedaan. Hij stak hier op de tribune zijn twee armen in de lucht en zegde: 150 miljard besparen in één jaar, dat is niet niets.

De heer Egelmeeers, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Dat is natuurlijk zeer veel, maar is de begroting daarom een wonderwerk, een huzarenstuk, een echte begroting van de nieuwe hoop, een begroting van de herwonnen toekomst? Dat zijn allemaal vragen waarover ik dadelijk wat meer zal zeggen. Volgens mij is de enige titel die deze begroting verdient, en iedereen zal het met mij eens zijn, de begroting van het blind vertrouwen.

Er is al een reden waarom ze op een bijzonder blinde wijze begint. Verschillende sprekers hebben het er al over gehad. Er zullen weer voorlopige kredieten zijn voor de eerste drie maanden van 1987, hoewel de Vice-Eerste minister zelf nog in oktober heeft gezegd dat het een verfoeilijke praktijk is. Dat staat in de *Parlementaire Handelingen*.

De rapporteur, de heer Vanhaverbeke, zegde dat hij hoopte dat het de allerlaatste keer zou zijn dat hij nog over een ontwerp houdende voorlopige kredieten verslag zou moeten uitbrengen. Desondanks zijn wij alweer zover. Waarschijnlijk was de enige luciede man in dit halfroond op dat ogenblik voorzitter Leemans die zegde: inderdaad, mijnheer Vanhaverbeke, dit zijn zeker de allerlaatste voorlopige kredieten voor 1986. Daarmee had hij het bij het rechte eind.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, ik vraag mij zelfs af of het bij die voorlopige kredieten voor drie maanden zal blijven.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Voor bepaalde departementen wel, voor andere niet.

De heer Moens. — Ik hoop dat u hierover straks in uw antwoord iets zult zeggen.

Volgens mij zijn het zeker niet de laatste voorlopige kredieten. Alleen al het werk dat wij nog zullen hebben aan de begrotingen van 1986 en dan aan die van 1987 geeft mij de zekerheid dat wij ook in 1987, nog verder met voorlopige kredieten zullen werken. Na anderhalf jaar aan

één stuk door, en met blind vertrouwen, regeren met voorlopige kredieten zullen wij het wereldrecord zeker breken.

De heer Van In. — Voor het *Guinness book of records*.

De heer Moens. — Daar zullen wij in terechtkomen.

Er zijn natuurlijk ook andere redenen waarom ik dit de begroting van het blind vertrouwen noem. Ik zal er ten minste drie opsommen, waarbij het telkens gaat over de risico's verbonden aan dit systeem.

Eerst is er de internationale context, waarvan de juistheid van deze begroting in grote mate afhangt. Indien de internationale groei-indicatoren niet worden wat wij denken, komen er moeilijkheden. Ik heb alle reden om te twijfelen als ik vaststel dat internationale experts de groei-indicatoren naar beneden toe herzien.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Mijnheer Moens, het is juist het tegenovergestelde.

De heer Moens. — Drie maanden geleden was het anders, maar nu niet meer.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Het OESO-rapport spreekt over 2 pct. Wij houden slechts rekening met 1,5 pct. Internationale deskundigen zijn dus van oordeel dat wij te laag ramen.

De heer Moens. — Ik spreek over de internationale groei-indicatoren, niet over deze voor België.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Die van België zijn nochtans van het grootste belang voor onze begroting.

De heer Moens. — Ik spreek over de internationale economische ontwikkeling die voor België van enorm belang is. Indien de Verenigde Staten en Japan — de werkloosheid neemt er nu toe — niet doen wat u ervan verwacht en indien West-Duitsland niet de positie van groeileider inneemt zoals u verwacht, evolueren de groei-indicatoren uiteraard ook anders. U zegt te zullen afwachten. Mevrouw Delruelle zegt: «Nous verrons.» In 1988 zullen wij de resultaten van de begroting zien en dan kunnen wij opnieuw praten.

Er is een zeker risico — dat is altijd het geval — maar het groeit met de aanpassing van de internationale context. Het kan bijna niet anders.

Vóór een maand was ik aanwezig op een colloquium in Antwerpen waarop de heer Willy Declercq, uw voorganger en partijgenoot, uitleg heeft gegeven over de onafwendbaarheid van de verkeerde ontwikkeling van de wereldeconomie. In het debat naar aanleiding van dat speciale nummer van *Le Monde* zei hij dat, indien we de inflatie in de ontwikkelde landen internationaal willen oplossen door inlevering in de vorm van verlaagde grondstof- en energieprijzen en dit volledig ten laste gaan leggen van de ontwikkelingslanden, wij onze toekomst hypothekeer. Vermits alle ontwikkelde landen dezelfde politiek volgen en door transfers van de Staat en de gezinnen naar de bedrijven de koopkracht verminderen, zal de enige overblijvende potentiële klant, de ontwikkelingslanden, heel wat koopkracht worden ontnomen. Daardoor belanden wij in een deflatoire spiraal. Ik herhaal dat dit de woorden zijn van een liberaal. Ik ben de mening toegedaan, dat hij gelijk heeft. Wij zullen in alle kalmte afwachten.

Een tweede risicofactor is een belangrijk element van de begroting, namelijk het effect op de openbare schuld. De vermindering met 150 miljard van het netto te financieren saldo heeft effect op de openbare schuld. Het sneeuwbal effect zal worden afgeremd.

Ik wil de terminologie van de fractieleider van de PVV, mevrouw Herman, gebruiken. Zij vond «sneeuwbal» te klein en zegde dat het «sneeuwman» moest zijn. Ik ga een stapje verder. Ik vraag mij af — en heb deze vraag reeds vroeger in dit halfroond aan minister Eyskens gesteld — waarom de regering zo een verschrikkelijke sneeuwman maakt van de openbare schuld. Minister Eyskens gaf toen geen antwoord en heeft op academische wijze voorgelezen uit het werk van Nobelprijswinnaar en wereldberoemde econoom Paul Samuelson. Ik zal een andere passage over de openbare schuld uit dat werk voorlezen, dat een ander beeld geeft: «Als men de gewone man vraagt een lijst op te stellen van de

voornaamste economische problemen, zal hij gewoonlijk de omvang van de openbare schuld bovenaan de lijst zetten. Een groot aantal economische experts in ons land en waar ook elders in de vrije wereld zal deze schuld gewoonlijk onderaan zetten en zelfs zullen sommigen haar positief, als een zegen beschouwen.»

Indien dit de zo gewaardeerde mening is van één van de grootste wereldexperts, waarom maakt onze regering dan zo een herrie over die openbare schuld? Men zou op zijn minst voorzichtigheidshalve moeten zeggen dat dit een punt is waarover economen het niet zo eens zijn als u hier altijd beweert. Ik heb u hier voorgelezen wat diezelfde gevierde econoom waarmee minister Eyskens dweept, schrijft op een andere bladzijde in hetzelfde boek dat hij ook heeft aangehaald.

Wij kunnen ten minste twee punten naar voor brengen rond die openbare schuld. Indien u de openbare schuld vermindert — de 150 miljard die u in 1987 niet zal ontfangen is toch een aanzienlijke vermindering —, wat gaat dan gebeuren met de enorme likwiditeiten die op de Belgische markt aanwezig zijn? U weet dat er op het ogenblik een enorm spaaroverschot is en dat alle banken en financiële instellingen, zowel openbare als privé, met te veel middelen zitten opgescheept en blij zijn dat de Staat die middelen komt ontfangen om zijn tekort aan te vullen. Toch gaat u die voorraad met nog 150 miljard verhogen. Ik moet dan ook besluiten dat de huidige kapitaalexport van 200 miljard zal verhogen met 150 miljard zodat 350 miljard Belgische rijkdom naar het buitenland zal gaan. Dat mag u niet vergeten.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Als er te veel likwiditeiten zijn op de kapitaalmarkt, gaat de rente dalen.

De heer Moens. — Op het ogenblik is de likwiditeit reeds te groot, maar de rente daalt niet.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Inderdaad, want zoals u zelf zegt, neemt de Belgische overheid het grootste gedeelte van het spaartegoed op. Als wij reële rente hebben...

De heer Moens. — Ik heb gezegd dat de overheid een groot stuk van dat spaartegoed opneemt.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Dat de rente bij ons, in reële termen, een der hoogste is van alle Europese landen, is te wijten aan het feit dat het overheidstekort zo groot is. Dat is de realiteit. Het liedje dat u zingt hoor ik al een tiental jaren. Voor u is het overheidstekort geen probleem. Een van mijn voorgangers, die tot uw geestesrichting behoorde, antwoordde op de vraag van het IMF hoe dat overheidstekort kon verdwijnen, dat de overheidsschuld vanzelf was gekomen en ook vanzelf zou verdwijnen. U geeft hier nogmaals het bewijs dat men in socialistische kringen nog altijd niet van dat standpunt is afgestapt.

De heer Moens. — Ik ga u een ander verhaal vertellen. Het betreft ook een vraag die ik aan minister Eyskens heb gesteld en waarop ik nog altijd geen antwoord heb gekregen. Als men de statistieken van de totale verschuldiging van de westerse economieën bekijkt, komt men tot de bijzonder eigenaardige vaststelling dat de totale verschuldiging van gezinnen, bedrijven en openbare sector samen in België in procenten van het BNP precies even groot is als in Duitsland, Nederland, Frankrijk, Italië en alle vergelijkbare economieën. Vreemd genoeg vindt men dat in die andere landen geen reden om de druk op de rente te verhogen. Indien in België uiteindelijk de totale verschuldiging niet groter is dan in Nederland of in Duitsland, hoe komt het dan dat in ons land de openbare schuld precies dubbel zo groot is als de privé-schuld? Is het omdat bij ons de privé-ondernemers bang zijn om te lenen? Is het omdat de gezinnen bij ons minder ontfangen, meer sparen en hun spaargeld naar de Staat dragen? Het is mij om het even, maar de regering moet daar wel eens over nadenken want makro-economisch gezien is er tussen de Belgische situatie en die van onze buurlanden geen verschil. Alleen is in België het pakket openbare schuld groter en het pakket privé-schuld kleiner... In principe heeft dat geen negatieve gevolgen. Als u, als privaat persoon, geld wil ontfangen, gaat u toch ook naar de bank en moet u ook interesten betalen.

De heer Verhofstadt, Vice-minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Een privaat persoon gaat niet ieder jaar 500 miljard ontfangen.

De heer Moens. — Aangezien de privé-sector veel minder leent dan de Staat, moet het effect op de kapitaalmarkt toch hetzelfde zijn als in de ons omringende landen. Het zou goed zijn mocht de regering dit probleem eens bestuderen.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Bij een gegeven aanbod op de kapitaalmarkt is het normaal dat een toenemende vraag van de overheid een verhoging van de rentevoet tot gevolg heeft. Dit is de wet van vraag en aanbod.

De heer Moens. — De vraag vanuit de privé-sector is zeer klein, zodanig dat het totale pakket niet groter is dan elders. Aangezien het spaarquotum groter is in België dan elders, is de eigenlijke aansporing om de rente te doen stijgen kleiner in België dan in het buitenland, tenzij waar is wat de heer de Wasseige heeft gezegd.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Wij zullen deze discussie niet voortzetten. Ik vraag u enkel de reële rente in België tijdens de jaren 1973, 1974 en 1975 na te gaan in een periode toen het overheidstekort laag was althans in verhouding tot het bruto nationaal produkt. Die vergelijking is opgenomen in het verslag van de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting 1986 in de Kamer. Daaruit blijkt duidelijk dat de reële rente in België is gestegen, tenminste in vergelijking met wat in andere landen is gebeurd, op het ogenblik dat onze overheidsschuld sterk is gaan groeien. Als u geen verband ziet tussen het overheidstekort en het rentepercentage, dan begrijp ik het niet meer.

De heer Leemans treedt opnieuw als voorzitter op

De heer Moens. — Dat is koren op de molen van de heer de Wasseige. Ik zal hier niet langer over uitweiden. Later zal blijken wie gelijk heeft.

Er is nog een derde risicofactor. Het derde element waarop u steunt om te verklaren dat er een wezenlijke verbetering van de Belgische toestand zal komen, is de realiteit van de besparingen die in het Sint-Annaplan op papier werden gedaan. Zullen die in de werkelijkheid ook worden gerealiseerd, met andere woorden, bestaat Sint-Anna echt? Wij hebben daarover vroeger al met elkaar gediscussieerd en u hebt mij al één keer moeten gelijk geven. U bent geen goede leerling. Ik lees in het verslag van de Kamer dat de begrafenisvergoeding nog altijd duizend frank bedraagt, terwijl ik al zeven keer heb gezegd dat ze 6 000 frank is geworden.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Als dat het enige is wat u hebt gevonden!

De heer Moens. — 6 000 of 1 000 frank, dat maakt een groot verschil.

Eén van de belangrijke reële besparingen in de sociale zekerheid is in de ziekteverzekering het bedrag van 1,720 miljard voor samenwonende invaliden. Ik kan u in dat verband mededelen — het zal u zeker interesseren — dat minister Dehaene op het congres van de christelijke mutualiteiten in Luik heeft verklaard dat hij die maatregel zal herzien. Hij vindt hem onbarmhartig, onrechtvaardig en dus voor wijziging vatbaar. Hij heeft dat niet alleen gezegd op het congres van de christelijke mutualiteiten, doch ook in de commissie voor de Sociale Aangelegenheden van de Senaat. Mijn collega's hier kunnen het getuigen. Hij heeft medegedeeld dat hij de maatregelen zal herzien omdat hij vindt dat ze te diep snijden in het vlees van een groep die dat niet verdient. Het aantal miljarden waarop de minister had gehoopt, zal dus veel kleiner zijn dan verwacht. Ik ben er zeker van dat wij na het protest van Caritas catholica inzake de vermindering van het aantal ziekenhuisbedden, dezelfde weg zullen opgaan. De zeven miljard besparingen bij het Fonds voor de beroepsziekten zie ik ook nog niet gerealiseerd. U hebt natuurlijk via het pensioensparen een mooi geschenk gegeven aan de privé-maatschappijen, maar verwacht toch niet — of u zou zeer naïef moeten zijn — dat zij u als tegenprestatie zeven miljard zullen geven voor de beroepsziekten. U zal in uw eigen budget moeten zoeken naar de vervangende miljarden.

Een derde aangelegenheid waarover ik het even wilde hebben betreft het Sint-Catharina-akkoord van 25 november, inzake de nieuwe middelen die naar de Gewesten en de Gemeenschappen zouden gaan. Ik heb daarover vreemde dingen gelezen. Ik heb in de Vlaamse Raad de heer Gaston Geens horen uitleggen dat het SCK van Mol als dusdanig naar Vlaanderen wordt overgeheveld met in de vorm van *ristorno's*, de middelen uit de nationale begroting die nodig zijn om de instelling te laten functioneren zoals dit thans het geval is. «Indien sommige onderdelen van de activiteit van die instelling vanuit het nationale niveau belangrijk worden geacht, bijvoorbeeld de bewaking van de nucleaire cyclus, zullen wij met de nationale overheid een contract sluiten en zal de nationale overheid daarvoor betalen.» Dit zijn de woorden van de voorzitter van de Vlaamse Executieve.

Vermits ik in de begroting geen enkel spoor vind van de gevolgen van dit akkoord, gaat het hier volgens mij om bijkomende miljarden, als ze er ooit komen. De heer Maystadt, eveneens Vice-Eerste minister, heeft echter precies het tegengestelde gezegd: Mol, *on verra*. Druppel na druppel zullen wij overhevelen naar Vlaanderen die activiteiten waarvan eerst en geleidelijk vastgesteld wordt dat ze ontegensprekelijk niet tot de nationale bevoegdheid behoren. Ik moet het geld geven en ik zal het met de druppelteller tellen. Als de regering zo redeneert, zal dit akkoord waarover voorzitter Geens zo zeer juichte, maar waarvan de heer Schiltz van de Volksunie terecht zei dat het een dooie mus is, nooit worden uitgevoerd. Het zal zelfs een nog dooiere mus zijn dan de heer Schiltz meende. Wanneer alles verloopt volgens de opvattingen van Vice-Eerste minister Maystadt, zal het zelfs geen dooie mus zijn maar een «mugge-scheet». Ik kan mij niet voorstellen dat het in dit halfroond zal worden aanvaard. Ik ben er dan ook zeker van dat de minister van Begroting bijkomende nationale middelen ter beschikking zal moeten stellen zodat zijn rekensom ook inzake deze post niet klopt.

Een woordje over het pensioensparen. 1 miljard 250 miljoen zijn ingeschreven in de begroting als minder-inkomsten tengevolge van de belastingvoordelen, maar dit bedrag lijkt mij een onderschatting te zijn. De Vice-Eerste minister argumenteert dat er nog maar weinig tijd over is en dat de periode om het derde-leeftijdsparen op gang te brengen in 1987 te kort zal zijn. Hij vergeet echter dat de banken en verzekeringsinstellingen al lang bezig zijn met de voorbereidingen, dat alle contacten zijn gelegd en dat alle contracten zijn gerealiseerd. Ik garandeer dat, zelfs wanneer de operatie weinig succes zou oogsten en dat maar 300 000 mensen mee zouden sparen, minder belangstellenden dus dan voor de wet-Monory-De Clercq-Cooreman, ten minste 4,2 miljard nodig zullen zijn dan wanneer op de begroting slechts 2,2 miljard zijn uitgetrokken. Ook dit verschil zal moeten worden aangevuld.

Als Limburger wens ik tenslotte nog enkele woorden te wijden aan de Kempense Steenkoolmijnen, een dossier dat ik toch wel ken. Wanneer ik, zonder iemand te willen kwetsen, een oordeel uitspreek over het plan dat op industrieel vlak als slecht wordt bestempeld, kan ik niet anders dan stellen dat het financieel een nog veel slechter plan is. Immers, de 28 miljard die de regering ter beschikking moet stellen — voor de heer Gheyselincx zijn 25 miljard genoeg — om het oostelijk gedeelte te sluiten, laten zelfs in de meest gunstige hypothese niets, geen enkele frank, over voor reconversie. Ik weet waarover ik spreek.

Met de sluitingen zullen afvloeiingen en afdankingen gepaard gaan en arbeidsplaatsen verloren gaan, zelfs bij onmiddellijke sluiting van de mijnen zonder enig financieel gevolg, 1 januari 1988 voor Winterslag, 1 januari 1989 voor Eisden en 1 januari 1990 voor Waterschei. Vijftientig procent van de werknemers zullen ofwel vrijwillig weggaan, ofwel worden verplaatst. Indien men rekening houdt met het natuurlijk accres der bevolking, mag men stellen dat Limburg 8 200 werklozen meer zal tellen.

Daarbij gaat men dan nog uit van de veronderstelling dat er per jaar in Limburg 3 000 nieuwe banen worden gecreëerd. Drieduizend gecreëerde arbeidsplaatsen in één jaar is het hoogste cijfer dat in Limburg sinds 1980 werd vastgesteld. Vanaf nu tot 1990 zullen 3 000 gecreëerde arbeidsplaatsen toch nog met 8 200 werklozen meer gepaard gaan. Dat zal het resultaat zijn van de operatie «sluiting KS».

Als ik u daarbij zeg dat op basis van het verleden aan expansiesteun in Limburg — ik zeg niet investeringen — voor 8 000 werkplaatsen 20 miljard nodig was en indien Limburg krijgt wat de heer Luc Dhoore op de televisie heeft gevraagd, namelijk alternatieve tewerkstelling vóór de werkplaatsen van KS verdwijnen, dan bent u thans genoodzaakt voor een extra nationale enveloppe van 20 miljard voor Limburg te zorgen. Tel het bedrag van deze enveloppe bij dat van al de andere enveloppes dat ik u reeds heb geciteerd en u zal constateren dat het tekort op uw

begroting — welke inspanningen u ook zal opbrengen — veel groter is dan u op het ogenblik denkt.

Er wordt van de meerderheid een blind vertrouwen gevraagd. De vraag — een belangrijke vraag trouwens — rijst waarom de meerderheid bereid is om de regering zulk een blind vertrouwen te schenken. Ik zal het u uitleggen.

Vanwege de liberalen is dit blinde vertrouwen volstrekt verstaanbaar. Zij hebben in dit land, zoals de socialistische partijen ook, maar één mogelijkheid om mee te besturen: mee in de boot gaan met de CVP. Vermits de liberalen toch zo graag besturen — zij beweren dat zij een project hebben waarmee zij het land kunnen redden —, moeten zij deze mogelijkheid aangrijpen en dan is de keuze vlug gemaakt. Ze moeten dus blind vertrouwen geven, anders zijn ze er niet bij. Daarom is dit blinde vertrouwen dus zeer verstaanbaar.

Van de CVP en de PSC is dit blinde vertrouwen in de huidige regering vreemder, omdat zij andere keuzen kunnen maken. Ik heb ter zake nagedacht en er met mijn vrienden op de socialistische banken veel over gesproken. Zij halen twee redenen aan waarom de CVP en de PSC dit blinde vertrouwen geven, maar naar mijn mening zijn zij er tweemaal naast.

Hun eerste reden is dat de CPV en de PSC de mening zijn toegedaan dat de socialistische partijen geen aanvaardbare partner kunnen zijn omdat de socialistische partijen geen geldig alternatief voor de huidige sociaal-economische politiek hebben. Ik meen dat mijn vrienden zich ten dezen vergissen. Zij hebben de CVP en de PSC verkeerd verstaan. Zij beweren niet dat de socialistische partijen geen alternatief hebben: zij zeggen dat er geen alternatief bestaat en dat is iets geheel anders. Dit maakt elk ander politiek project in ons land momenteel totaal onmogelijk.

U zal mij natuurlijk vragen waarom de CVP en de PSC zo iets beweren. Het antwoord is eenvoudig. De CVP en de PSC zijn burgerlijke partijen. Men zou eigenlijk een sociaal onderzoek moeten laten uitvoeren naar het profiel van de kiezer en de mandataris van die partijen. Het zijn partijen die met een *cohabitation* — in dit verband spreek ik over een sociale consensus — met de liberalen weinig of geen problemen hebben.

Indien die partijen ooit met de socialistische partijen in de regering komen, ontstaat er binnen twee à drie jaar grote wrevel omdat de projecten, ideeën en ideologieën zodanig verschillend zijn dat de burgerlijke reactie in de CVP en de PSC die *cohabitation* met de rode totaal onmogelijk maakt. Men moet daarbij bedenken dat de arbeidersvleugel in die twee partijen een bijzonder zwakke vleugel is die geen stem heeft in het kapittel. Het zijn juist de burgerlijke krachten die de toon aanvoeren.

De heer Friederichs. — U gelooft dat toch niet?

De heer Moens. — Kent u dit gazetje, mijnheer Friederichs, *Het Sociaal Verweer*? Het is geen gazet van ons.

De heer Friederichs. — Van mij ook niet!

De heer Moens. — Zij haalt meer dan 100 000 handtekeningen bij elkaar om een belastinghervorming goed te keuren. Ik citeer wat wordt geschreven in het editoriaal van het laatste nummer: «De christen-democratisch-liberale coalitie die het land nu al vijf jaar bestuurt, had het nooit zo lang kunnen volhouden en had nooit zo veel kunnen verwezenlijken zonder een zekere neutraliteit van het Algemeen christelijk vakverbond, afgekort ACV.» Dat is onze analyse niet. Het is een analyse van rechts. Het is door de abdicatie van de arbeidersgezinde krachten in de CVP en de PSC dat dit bewind in stand wordt gehouden. Aan degenen die dus zeggen dat wij ons moeten uitsloven om alternatieve plannen op te stellen over mooie sociaal-economische doeleinden, zeg ik dat wij ons daar niet moeten mee vermoeien en er geen tijd aan moeten besteden want dat het geen enkele zin heeft.

Er is een tweede reden waarom de christen-democraten beweren niet met ons in een regering te kunnen of willen gaan. Ook daar zit het weer in een verwijt dat zij ons toesturen.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — U moet werkelijk veel zin hebben om in de regering te gaan, zoals u er al heel de tijd over bezig bent. Het is de eerste keer dat ik dat van u hoor!

De heer Moens. — Is het niet normaal, mijnheer de Vice-Eerste minister, dat iedereen die in de politiek is, probeert om aan het bewind te komen?

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Ja, maar sommigen doen dat onder een meer bedekte vorm.

De heer Moens. — Ik kom tot mijn tweede, naar mijn gevoel ook zeer belangrijk punt.

De heer Didden. — Maar dan met een alternatief!

De heer Moens. — Allee Maurice, als Limburgers moeten wij toch samenwerken! (*Applaus op verschillende banken.*) Aan de reacties te horen, zijn er hier heel wat Limburgers in de zaal! (*Gelach.*)

De heer Kelchtermans. — Dat is omdat u zoveel belangrijke dingen zegt!

De heer Moens. — De CVP en de PSC zeggen dat in België de communautaire problemen enorm belangrijk zijn en dat deze problemen met de socialistische niet op te lossen zijn. Bij de PS en de SP is er meer ruzie dan bij gelijk wie in België, zeggen ze, dus neem de socialistische er niet bij want met hen is de communautaire problematiek totaal onoplosbaar. Sommigen van mijn vrienden geloven dat nog en sloven zich nu weer uit om allerlei soorten voorstellen te doen. Zij zijn voorstander van een grote communautaire dialoog en stellen voor allemaal samen rond de tafel te gaan zitten en alle problemen in één pak te stoppen waarvoor een oplossing moet worden gevonden. Dat is een voorstel dat uit de socialistische rangen komt als antwoord op dat verwijt. Ik zeg hen dat dit geen enkele betekenis heeft. Er zou één grote communautaire dialoog zijn, daarna moet er een regering komen om dat communautaire pact uit te voeren, een regering die over de tweederdemeerderheid beschikt, want er moet veel veranderen. Maar een tweederdemeerderheid betekent met meer partijen in de regering dan er nu zijn. Dat wil zeggen dat de positie van de CVP-PSC, die nu uiterst comfortabel is met twee kleinere partijen erbij, bijzonder oncomfortabel wordt. Meer partijen betekent minder macht. Het zou zelfs kunnen dat het eersteministerschap aan de CVP-PSC zou kunnen ontglippen. In elk geval zou in de Ministerraad het initiatief niet meer op dezelfde wijze bij hen liggen. Ik ben er ten andere zeker van dat de christelijke zuil op dat ogenblik erg veel pluimen zou moeten laten. Dat is toch het laatste wat zij zich kunnen voorstellen. Ik geloof dus niet in de rechtvaardigheid van die verwijten. Ik vraag mijn vrienden daarop dus niet langer in te gaan. Zolang er in dit land mathematisch een meerderheid is zoals die nu bestaat en mogelijk blijft bestaan, zullen wij met deze gezegende meerderheid ongezegd achterblijven. (*Gelach en applaus op verschillende banken.*)

De heer Van Nevel. — U weet het toch! (*Gelach en applaus op verschillende banken.*)

De heer Moens. — Dit is voor mij geen enkel probleem. Wij zijn toch allen al lang genoeg bedrijvig in de politiek.

De heer Van Nevel. — U bent er nog niet zó lang.

De heer Moens. — U bent toch ook al enkele jaren actief in de politiek, mijnheer Van Nevel. U heeft dat hier niet gezien maar elders wel.

De heer Didden. — Hij werkt achter de schermen.

De heer Luyten. — Hij staat in de nevel!

De heer Moens. — U moet inderdaad misschien vaker achter de schermen kijken!

Indien die bezetting van de macht voor de huidige meerderheid zo lang verder moet duren als mathematisch mogelijk is, dan kunnen wij toch van één ding zeker zijn. De geschiedenis heeft ons namelijk geleerd dat elke bezetting van de macht voorlopig is. Elk bewind is voorlopig en ook dit is een voorlopig bewind.

Ik wil hier dan ook verwijzen naar twee andere voorbeelden van voorlopig bewind. In 1830 kende ons land een voorlopig bewind, dat ook niet lang geduurd heeft, zij het te lang naar onze zin, Het regeerde

ook met voorlopige kredieten en met volmachten. Er was nog geen Grondwet en dus regeerde het zonder. In de meerderheid bevinden zich nu nog rechtstreekse nazaten van die voorlopige bewindvoerders, namelijk de heren Nothomb en Gendebien. Dit is trouwens misschien de reden waarom u vindt dat dit voorlopig bewind nu nog moet bestaan. Ten tijde van de Franse revolutie, in 1792, heerste er over Frankrijk een ander voorlopig bewind. U kent de leider daarvan wel, de heer Georges-Jacques Danton, en u kent ook zijn droevig lot. Welnu, u moet één ding weten: vroeg of laat en meestal vroeger dan later, ontmoet elke Danton zijn Robespierre. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lenfant.

M. Lenfant. — Monsieur le Président, mes réflexions porteront sur trois sujets principaux: une gestion plus stricte de l'Etat, la diminution des charges d'intérêt de la dette et ses conséquences possibles sur l'emploi, la prise en compte de la dénatalité dans le budget.

Je conclurai en exprimant mon sentiment sur la fonction parlementaire. Je le ferai avec une certaine audace, mais aussi avec l'humilité qui doit être celle d'un novice face à cette auguste assemblée.

Le budget 1987 contient environ 150 milliards d'économies, décidées à Val-Duchesse, votées non parce qu'elles étaient parfaites mais parce qu'elles étaient nécessaires, indispensables, urgentes. Ces économies, que le gouvernement a eu le courage de décider, diminuant ainsi de façon sérieuse le déficit de l'Etat, ont été réalisées par la rupture unilatérale de contrats établis au cours des années avec les citoyens, notamment les bénéficiaires de la sécurité sociale, et d'ailleurs souvent honorés avec des chèques sans provision par les gouvernements, même antérieurs. Ne faut-il pas regretter que le gouvernement n'ait pas utilisé la même logique, à propos de la dette publique? Celle-ci reste le point d'achoppement.

Tant que les intérêts de la dette n'auront pas sensiblement diminué, il sera difficile, sinon impossible, d'abaisser de façon satisfaisante les impôts, d'agir efficacement sur le chômage, bref, d'être juste et équitable.

La fraude, étant donné les sommets atteints par l'impôt, risque de se maintenir, voire de progresser. Si notre dette est née de cette faculté qu'a eue l'Etat belge de distribuer généreusement à dix millions d'assistés sociaux — en effet, tous, de façon variable, nous en avons eu une part — l'argent qu'il n'avait pas, elle provient également de ce qu'à tous les niveaux de pouvoir, l'argent des impôts a été et est encore sinon dilapidé, du moins dépensé avec trop de laxisme.

Rien de sérieux ne me paraît avoir été fait jusqu'à présent pour mettre fin aux abus dénoncés par la Cour des comptes, avec de moins en moins d'euphémismes et de circonlocutions au fil des années. « Erreurs nombreuses, irrégularités et paiements non justifiés, graves défaillances comptables, effondrement du système comptable, lacunes dans l'organisation et les méthodes, faiblesse de gestion » sont les mots choisis par cette même Cour des comptes, pourtant toujours prudente dans ses appréciations, pour qualifier la gestion de l'Etat.

N'aurait-il pas été judicieux et responsable de consacrer aussi quelques arrêtés de pouvoirs spéciaux pour interdire, par exemple « ces ASBL qui constituent des substitutions onéreuses dans la mesure où elles échappent aux exigences en matière de garantie de recrutement, de normalisation des rémunérations et de maîtrise des autres coûts » pour assurer la protection des intérêts du Trésor, pour dépolitiser l'administration, pour imposer le respect de la loi sur la comptabilité de l'Etat, pour pénaliser les négligences de ministres, parfois trop peu attentifs aux intérêts du citoyen?

Des arrêtés de pouvoirs spéciaux dans ce sens auraient été bien accueillis par tous les citoyens de ce pays.

Reprocherait-on au gouvernement d'avoir « oublié », dans la précipitation de Val-Duchesse, d'attacher à son train de mesures semblables dispositions que le citoyen le moins informé aurait proposées en premier lieu? Nul doute que cet oubli sera rapidement réparé par les pouvoirs spéciaux encore disponibles.

M. Verhofstadt, Vice-Premier ministre et ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Il y a un arrêté de pouvoirs spéciaux qui concerne spécifiquement ce problème. Il est vrai qu'on n'accorde plus de subventions aux parastataux et aux ASBL qui n'ont pas communiqué leur budget à temps, dans les conditions fixées par l'arrêté n° 432. Dans le passé, les subventions étaient accordées même lorsque ces conditions n'étaient pas remplies. Il n'empêche qu'on pourrait peut-être aller plus loin encore.

M. Lenfant. — C'est effectivement un premier pas, monsieur le Vice-Premier ministre.

En 1983, moins de deux ans après la dévaluation et les mesures d'accompagnement du gouvernement Martens V, les professeurs d'université Vuchelen de la VUB et Geesger des facultés universitaires de Namur envisageaient déjà une consolidation de la dette publique et une nouvelle dévaluation. Le besoin impératif de diminuer les charges qui étreignent l'Etat, malgré Val-Duchesse, est encore et toujours présent.

Cette conversion pourrait se faire sous forme volontaire, avec un maximum de chances de réussite, si elle se répartissait sur une période suffisamment longue, avec des taux d'intérêt assez bas pour agir nettement sur les charges d'intérêt de l'Etat, à condition également qu'elle soit exempte de tout précompte, de toute déclaration, de tout droit de succession et de donation sans aucune limitation; elle devrait être accompagnée d'une amnistie fiscale absolue, non seulement pour des revenus anciens non déclarés, mais aussi de ceux qui sont à l'origine des capitaux investis et elle devrait avoir une échéance suffisamment lointaine pour que l'Etat puisse respirer à l'aise.

Toutes les obligations antérieures, reprises à leur cours d'émission, pourraient également être acceptées. De nombreux milliards envolés à l'étranger de par la fiscalité excessive de notre pays, rentreraient au bercail. Une partie des économies réalisées sur les intérêts de la dette publique pourrait alors servir à diminuer l'impôt sur les plus petits revenus, à accorder des déductions fiscales à tous pour tous les travaux de rénovation, d'économie d'énergie, d'utilisation de personnel domestique et de tout personnel employé à quelque titre que ce soit, même à temps très partiel, pour autant qu'il soit soumis à l'ONSS. Rien ne justifie, en effet, la différence entre une entreprise et un particulier employant du personnel. Tout emploi créé n'est-il pas un emploi?

Ces incitations à l'emploi compenseraient les nombreuses demi-mesures de Val-Duchesse. Ces dernières méritent à coup sûr des «demi-félicitations» mais n'auront-elles cependant pas un impact trop limité sur l'emploi?

Permettez-moi quelques exemples.

Si la déduction fiscale des intérêts hypothécaires, malgré sa panoplie de conditions limitatives, est une mesure partiellement efficace au niveau de l'emploi dans la construction, pourquoi rejeter de la déduction fiscale la majorité des travaux de rénovation? N'est-il pas prouvé que ces travaux mettent en activité deux fois plus de main-d'œuvre qu'une nouvelle construction? Demi-mesure car elle incite à la fraude tous ceux qui feront exécuter et exécuteront des travaux portant sur une somme inférieure à 800 000 francs.

Demi-mesure bien trop limitée celle qui accorde, avec raison, une diminution des cotisations sociales pour l'engagement d'un chômeur appartenant à une catégorie défavorisée, alors qu'on met à charge des employeurs le coût d'une deuxième semaine de salaire garanti aux ouvriers en incapacité de travail. Les répercussions inévitables de cette dernière mesure sur le prix de revient des produits et son impact psychologique seront défavorables à l'emploi.

La suppression pour les entreprises de la déductibilité fiscale d'un certain nombre d'avantages sociaux consentis au personnel, en particulier aux cadres, ne découragera-t-elle pas davantage ces mêmes cadres qui préféreront, dès lors, plus de loisirs et de jours de congé, jours malheureusement perdus pour le dynamisme de l'entreprise?

La simplification insuffisante des problèmes administratifs et fiscaux de tous les indépendants et artisans ne les incitera-t-elle pas à limiter leur chiffre d'affaires et à ne pas engager un personnel qui leur compliquerait l'existence sans leur apporter ni supplément de revenus ni supplément de loisirs?

En recherchant trop d'équilibre, en ménageant trop de susceptibilités, ne risque-t-on pas de maintenir quasi volontairement un chômage plus important? La volonté d'une trop grande justice à l'encontre des mieux nantis ne crée-t-elle pas plus d'injustice vis-à-vis des plus démunis? Un proverbe chinois — les proverbes ne sont-ils pas la sagesse des peuples? — dit: «Quand les gros poissons maigrissent, les petits poissons meurent.» Avons-nous dès lors le droit de laisser mourir les petits poissons en vertu d'une idéologie de gens bien nourris, sans aucun bénéfice pour les plus faibles?

J'en viens au problème brûlant de la dénatalité. Le professeur Sauvy, parlant de la démographie allemande, disait en 1984: «Les Allemands sont déjà morts, mais ils ne le savent pas encore.»

S'il venait en Belgique, le problème démographique belge lui ferait dire: «Les Belges sont déjà morts, ils ne le savent pas encore, mais veulent-ils le savoir?» En moyenne dans chaque ménage belge il naît 1,56 enfant; il en faudrait 2,15 pour renouveler notre population. La situation ne va pas en s'améliorant. N'était-il pas plus logique d'utiliser le boni du secteur des allocations familiales — plus de 3 milliards 700 millions —, à l'instauration de mesures favorisant, notamment, l'arrivée d'un troisième enfant — trop rare en Belgique —, non seulement par des mesures financières, mais aussi en permettant aux femmes qui travaillent de s'occuper de leurs enfants tout en continuant à travailler, sans que leur existence en soit devenue invivable?

Comment croire que cette solidarité imposée en faveur des aînés au détriment d'enfants qui pourraient naître, ne se retournera pas contre ces aînés dans quelques dizaines d'années, lorsque les enfants qui ne naissent pas aujourd'hui manqueront cruellement, non seulement au marché de l'emploi, au dynamisme de l'économie, mais aussi aux cotisations sociales qui devraient servir à payer les pensions?

Quand on constate la réaction des enseignants à l'égard de Val-Duchesse, on peut se demander quelle en sera l'ampleur dans quelques années, non seulement face à la fermeture d'écoles maternelles, primaires et secondaires, mais aussi face à la diminution de la consommation. Si notre société, depuis quinze ans, se bat, avec raison, pour le droit de n'avoir que les enfants désirés, il est peut-être grand temps qu'elle se batte aussi pour que tous les enfants désirés puissent naître. L'interruption de carrière est un pas dans ce sens mais la diminution de l'indemnité de repos d'accouchement et des subsides à l'ONE vont dans le sens contraire. Il n'en reste pas moins vrai que les femmes ont plus de difficultés à trouver du travail, à garder leur emploi, à le conserver si elles ont plusieurs enfants, à le retrouver lorsqu'elles l'ont perdu. Ce sont elles, pourtant, qui mettront au monde ces enfants qui nous manquent cruellement, si nous leur en donnons la possibilité.

La fin des pouvoirs spéciaux pointe à l'horizon. Ce sera la fin du pouvoir quasi absolu du *kernkabinet*. Les parlementaires retrouveront une part de leurs prérogatives, limitées à la fois par les pouvoirs spéciaux, la discipline de parti et l'obligation qu'ils ont contractée de se préoccuper surtout des intérêts individuels de leurs électeurs au détriment du droit et du devoir de veiller aux intérêts de la collectivité.

Le parlementaire est devenu assistant social; il est harcelé par les demandes d'interventions parce que la politisation de l'administration, son manque d'organisation et de modernisation — pourtant souhaitée par les fonctionnaires sérieux, mais l'est-elle assez par le gouvernement? — font qu'il doit sans cesse intervenir pour que chaque citoyen reçoive tout ce à quoi il a droit.

N'est-ce pas cela le principe même d'une bonne démocratie, que chacun reçoive ce à quoi il a droit sans ces interventions politiques qui font que le parlementaire est de plus en plus déconsidéré par l'homme de la rue, celui-ci le sollicitant de plus en plus pour des infractions aux lois?

Le rôle du parlementaire n'est-il pas de veiller à ce que de bonnes lois soient élaborées, que le gouvernement les exécute correctement et gère l'Etat en bon père de famille, que tous les fonctionnaires, sans exception, soient au service de l'intérêt des citoyens? Ce n'est ni en faisant pointer le parlementaire ni en lui donnant des indemnités proportionnelles à sa présence qu'on revalorisera sa fonction, mais en lui donnant les moyens de s'informer et de contrôler en favorisant davantage son initiative et sa responsabilité personnelles.

N'est-il pas temps de donner à chaque parlementaire la possibilité de mieux suivre sa conscience?

Ne disiez-vous pas, monsieur le Président, dans votre discours d'introduction, il y a un peu plus d'un an, faisant référence à la Constitution de la République fédérale d'Allemagne: «Die Abgeordneten sind an Aufträge und Weisungen nicht gebunden. Sie sind nur Ihnem Gewissen unterworfen», que je traduirai correctement mais librement par: «Les parlementaires ne doivent avoir qu'une seule maîtresse, leur conscience.»

C'est le vœu que je forme pour chacun de nous, pour l'année 1987. (Applaudissements sur les bancs de la majorité.)

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Verhofstadt.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Mijnheer de Voorzitter, ik start mijn uiteenzetting met een dankbetuiging aan de rapporteur alsook aan de leden van de commissie voor de Financiën van de Senaat, met wie we

op een grondige en fundamentele wijze het debat over de Rijksmiddelenbegroting 1987 hebben gevoerd. Dit gebeurde wel op een ongebruikelijk ogenblik, meer bepaald enkele maanden nadat de Rijksmiddelenbegroting 1986 werd besproken, zodat in sommige gevallen bepaalde aangelegenheden van begrotingsaard tweemaal van nabij en grondig werden onderzocht.

Mijnheer de Voorzitter, ik zal in vier grote hoofdstukken op de diverse vragen en uiteenzettingen terugkomen. Ten eerste, de betekenis van de begroting 1987. Daaromtrent werden een aantal vragen gesteld, opmerkingen geformuleerd en kritiek naar voren gebracht. In een tweede gedeelte van mijn uiteenzetting zal ik spreken over de kenmerken van de begroting 1987. In een derde gedeelte geef ik een antwoord op de belangrijke vraag: welke is de kans op slagen van de begroting 1987? In een laatste gedeelte zal ik dan ingaan op een aantal specifieke onderwerpen die tijdens de bespreking in de plenaire vergadering werden aangehaald en die wij in onze bespreking in de commissie voor de Financien nog niet hebben behandeld.

Het eerste punt: de betekenis van de begroting 1987. Het werd reeds verschillende malen aangehaald, zowel door de rapporteur als in een aantal uiteenzettingen, dat de begroting 1987 de eerste is in een reeks van krimpbegrotingen die een nieuwe fase in de evolutie van de openbare financiën in ons land moet inluiden. Voor het eerst sinds zovele jaren in ons land bespreken wij vandaag een Rijksmiddelenbegroting voor een bepaald begrotingsjaar waarbij, zowel wat de uitgaven als wat het overheidstekort betreft, zowel wanneer die uitgaven of dat tekort zijn uitgedrukt in een percentage of in meer absolute of nominale termen, een reële daling of een reële krimp ingetroefd.

Alhoewel dit reeds voldoende is aangetoond in de algemene toelichting en in het verslag van onze besprekingen, wil ik dit nog illustreren aan de hand van een aantal voorbeelden. In de begroting voor 1987 dalen de uitgaven in nominale termen uitgedrukt, vergeleken met vorig jaar, met 12,4 miljard en dit terwijl de uitgaven tijdens het jongste decennium in ons land toenamen met ongeveer 118 miljard. Hier is dus duidelijk sprake van een krimpbegroting. In procentuele termen uitgedrukt komt men tot dezelfde vaststelling. In 1982 bedroegen de overheidsuitgaven 42,9 pct. van het BNP en in 1986 was dat 40 pct. Dit jaar zullen voor het eerst sinds vele jaren de overheidsuitgaven zakken onder de grens van 40 pct. In 1987 bedraagt het totaal van de uitgaven in ons land slechts 36,2 pct. van het BNP. Of we de uitgaven nu bekijken in absolute termen of in procentuele termen, in elk geval stellen wij vast dat de begroting voor 1987 een breuk betekent ten opzichte van de toestand van de openbare financiën in het verleden.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil een tweede feit aanhalen dat dit illustreert. De uitgaven zonder interestlast dalen voor het eerst met 5,5 pct. In 1981 bedroegen deze uitgaven in ons land ongeveer 30 pct., in 1986 24,6 pct. Voor 1987 bedragen zij 23,7 pct. van het BNP.

Een derde voorbeeld. Het netto te financieren saldo bereikte in 1982 een piek met 13 pct. van het BNP. Indien deze begroting nauwgezet wordt uitgevoerd en indien deze begroting haar doelstelling bereikt, zal einde 1987 het netto te financieren saldo 8,1 pct. van het bruto nationaal produkt bedragen. Op het gebied van de openbare financiën betekent de begroting voor 1987 dus een duidelijke breuk met het verleden. Het woord krimpbegroting is goed gekozen, aangezien zowel de uitgaven als het tekort in absolute termen, maar ook in procentuele termen, in dalende lijn gaan.

Mijnheer de Voorzitter, vervolgens wil ik doen opmerken dat deze krimpbegroting een eerste is in een reeks van krimpbegrotingen.

Het is juist dat 8,1 pct. niet het einddoel is van de financiële politiek en de begrotingspolitiek die wij in ons land voeren. Een aantal sprekers hebben hierop de nadruk gelegd. Met een percentage van 8,1, de doelstelling voor eind 1987, zal er nog altijd een overheidstekort zijn en zal het netto te financieren saldo nog ongeveer het dubbele zijn van het gemiddelde in de Europese Gemeenschap, en helemaal niet het zelfvoedend karakter doorbreken van de overheidsschuld en voornamelijk van de interestlasten op de overheidsschuld. Algemeen wordt aangenomen dat wij het zelfvoedend karakter van de overheidsschuld slechts kunnen doorbreken als wij het netto te financieren saldo kunnen beperken tot ongeveer 5 pct., andere zeggen 4 pct., van het BNP.

Zelfs wanneer deze begroting voor 1987 voor 100 pct. wordt uitgevoerd, waar wij de hand aan zullen houden, zal ze het netto te financieren saldo slechts op 8,1 pct. brengen, en dat is niet het einddoel van de begrotingspolitiek die in ons land moet worden gevoerd. Wij zullen ook

na 1987, in 1988, 1989 en 1990, inspanningen moeten doen als wij het begrotingsprobleem willen oplossen.

Ik bedoel niet dat wij steeds opnieuw Sint-Annaplannen zullen moeten ontwerpen om 150 miljard te sparen in ieder van de volgende jaren. Wanneer deze begroting 1987 consequent wordt uitgevoerd, zal het niet nodig zijn telkens opnieuw saneringsplannen te ontwerpen om over een paar jaar de 4 of 5 pct. norm te halen.

Ik ben er wel van overtuigd dat deze begroting 1987 geen einddoel is maar dat ook in de volgende jaren telkens een aantal sanerings- en bezuinigingsmaatregelen in de begrotingen zullen moeten worden ingeschreven ten einde het zelfvoedend karakter van de overheidsschuld te doorbreken, en een overheidstekort te krijgen dat overeenkomt met het gemiddelde in de Europese Gemeenschap, ongeveer 4 pct.

In de Kamer en in de Senaat hebben sommigen de uitspraak, dat 8,1 pct. geen einddoel is, maar een substantiële stap in de goede richting, een obsessie genoemd om te bezuinigen en om te saneren. Sommigen zeggen dat een kenmerk van deze regering is, de obsessie het netto te financieren saldo naar beneden te krijgen, met alle middelen saneren, te bezuinigen en de overheidsuitgaven en het overheidstekort te verminderen.

Hierop antwoord ik in het kort het volgende. Het netto te financieren saldo terugbrengen op 8,1 pct. op het einde van 1987, en te verminderen tijdens de komende jaren, is geen obsessie maar is een kwestie van overleven. Het komt er vóór alles op aan tijdens de volgende jaren voldoende economische mogelijkheden te hebben om ook na 1987 nog welvaart te creëren, economische activiteiten op te zetten en de kans te hebben om het spook, de gesel, van de economische crisis te overwinnen.

Als wij beweren dat deze begroting 1987 slechts een overgangsfase is van een verdere daling van het overheidstekort, zeggen wij dit niet omdat wij een obsessie hebben voor sanering en voor begrotingsproblematiek, maar omdat iedereen er met ons van overtuigd is, behalve een aantal mensen die het nog steeds niet willen inzien, dat het een noodzakelijke voorwaarde is om uit de crisis te geraken en om onze economische problemen eindelijk op te lossen. In tegenstelling tot wat sommige collega's hebben gesuggereerd, is het niet zo dat deze krimpbegroting de eerste inspanning zou zijn die de jongste jaren werd geleverd op het vlak van de openbare financiën.

Zoals ik in de commissie reeds heb gezegd, kunnen wij in de evolutie van de openbare financiën in ons land de afgelopen 10-15 jaren, 4 grote fasen onderscheiden.

Van 1972 tot 1978 hebben wij de periode meegemaakt van de trage aangroei van het overheidstekort. In 1972 bedroeg het overheidstekort 1,5 à 2 pct. van het BNP. Bijna geruisloos, zonder het te weten, zonder het te voelen, is het overheidstekort traag aangegroeid van 1,5 à 2 pct. tot ongeveer 6 pct. van het BNP in 1978.

De tweede fase gaat van 1979 tot 1982. In die periode kende het overheidstekort een explosie. Het steeg van 6 à 6,5 pct. in 1979 tot 13 pct. van het BNP in 1982. Wij zagen wat gebeurde, maar waren niet in staat te reageren zodat wij een explosie meemaakten van de uitgaven en van de verschillende tekorten die resulteerden uit het verschil tussen uitgaven en ontvangsten.

De derde fase loopt van 1982 tot 1986. Het is de periode waarin de vorige regering erin geslaagd is, in tegenstelling tot wat men op bepaalde banken beweert, het overheidstekort te stabiliseren en, iets meer zelfs, het overheidstekort van de centrale staat lichtjes te doen verminderen.

De heer Van Ooteghem. — Maar de schuldenlast blijft toenemen.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Daar kom ik onmiddellijk op terug, mijnheer Van Ooteghem. Als men over begrotingsproblemen spreekt, moet men ernstige argumenten aanbrengen. De overheidsschuld is de som van de overheidstekorten die men jaarlijks boekt. Men zal in ons land de overheidsschuld slechts zien afnemen de dag waarop onze ontvangsten opnieuw groter zullen zijn dan de uitgaven. Ondanks het drastisch beleid dat wij vandaag voeren en waarvoor de oppositie ons bekritiseert, zal de eerstvolgende jaren de overheidsschuld nog toenemen met honderden miljarden per jaar. Over enkele jaren zal u nog altijd kunnen zeggen, mijnheer Van Ooteghem, dat ondanks al mijn mooie uitspraken en alle toespraken die ik heb gehouden, de overheidsschuld nog zal toegenomen zijn. Ik kan u vandaag reeds zeggen dat tussen dit en 12 maanden de overheidsschuld met 400 miljard zal stijgen. Ook in

1988 zal de overheidsschuld wellicht nog altijd met enkele honderden miljarden toenemen.

De evolutie van de openbare schuld is geen ernstige parameter van het beleid dat wordt gevoerd op het vlak van de openbare financiën. De evolutie van het overheidstekort zowel in absolute termen als in percentage van het BNP geeft daarentegen wel een beeld van de evolutie van de openbare financiën. Niet het feit dat de openbare schuld toeneemt, maar wel de mate waarin zij toeneemt, is van belang voor de evolutie van de openbare financiën. Het gaat er hem alleen over of onze economie voldoende draagkracht heeft om de inkomsten te kunnen opbrengen om de last van die overheidsschuld te dragen en te betalen. Het komt er, met andere woorden, op aan of wij aan de ene kant een voldoende sneldraaiende economie hebben om aan de andere kant de snelgroeiende intrestlast op de overheidsschuld te kunnen dragen. Ondanks de terechte opmerking van de heer Van Ooteghem dat de openbare schuld in nominale waarde is toegenomen van 2 500 miljard tot 5 000 miljard, ...

De heer Van Ooteghem. — Ze is verdubbeld in 4 jaar tijd.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — ... is een belangrijke stap in de goede richting gezet tussen 1982 en 1986. Tussen 1979 en 1982 verdubbelde het overheidstekort van 6,5 pct. tot 13 pct. van het BNP. Door inspanningen en spaarplannen van de regering is het overheidstekort — weliswaar niet spectaculair — afgeknaagd van 13 pct. in 1982 tot 11,5 pct. in 1986.

Er zijn drie fasen in de jongste vijftien jaar: een eerste met een traag groeiend overheidstekort waarvan we ons op bepaalde ogenblikken zelfs niet bewust waren, een tweede met een explosie van het overheidstekort en een derde met een stabilisering ingevolge regeringsinspanningen. Nu komen we aan de vierde fase in de evolutie van het overheidstekort. In 1987 wordt een fase ingeluid met een fundamentele vermindering van het overheidstekort, inclusief de intrestlasten op de openbare schuld. Vanaf 1987 geven we een nieuwe dimensie aan het begrotingsbeleid en houden we rekening met de intrestlasten op de overheidsschuld. Zo moeten we koimen tot dalende overheidsuitgaven en -tekorten.

De heer Van Ooteghem vraagt zich terecht af of we hierin zullen slagen. In mijn inleiding heb ik gezegd dat ik in het derde gedeelte van mijn uiteenzetting zou spreken over de kans op slagen en over de instrumenten waarover wij beschikken.

Mijnheer de Voorzitter, ik sluit het eerste gedeelte van mijn uiteenzetting af. De betekenis van de begroting 1987 is groot. Het is een ambitieuze begroting, volgens sommigen zelfs te ambitieus. Wij willen van 11,5 pct. dalen tot 8,1 pct. van het BNP.

In het tweede gedeelte van mijn uiteenzetting zal ik spreken over de kenmerken van de begroting 1987. In de commissie voor de Financiën had ik de gelegenheid hierop dieper in te gaan. Ik sprak over een voorzichtige begroting met voorzichtige uitgangspunten, over het feit dat de begroting een terugkeer is naar begrotingsorthodoxie, onder meer omdat er voor meer dan 25 miljard gedebudgetteerde uitgaven opnieuw in de begroting 1987 opgenomen zijn en omdat we voor het eerst de strijd aanbinden tegen begrotingsfondsen. Een derde kenmerk is dat deze begroting voor het eerst de weg opgaat van een kasbegroting. Ik sprak tenslotte ook over een voluntaristische begroting. Ik kom op deze verschillende elementen niet meer terug, met uitzondering van de uitgangspunten van de begroting 1987.

Tijdens de besprekingen in plenaire vergadering hebben verschillende leden getwijfeld aan de voorzichtigheid waarmee de begroting is opgesteld, voornamelijk wat betreft twee elementen, de rentehypothese en de evolutie van de werkloosheid. De uitgangspunten die wij hebben gekozen voor deze begroting zijn, mijns inziens, zeer behoudend. Wij houden rekening met een economische groei van 1,5 pct. Alle studies van de jongste weken en maanden tonen aan dat de economische groei in België wellicht groter zal zijn. In het zeer recente OESO-rapport staat dat de groei in België in 1987 waarschijnlijk 2 pct. zal bedragen. Ik meen dus dat onze raming van 1,5 pct., in vergelijking met die van de OESO en een aantal andere internationale instellingen, zeer behoudend is.

Een ander element zijn de ontvangsten. Wij hebben de ontvangsten voor 1987 naar beneden «herraamd» met 9,4 miljard, daar waar men vaak in het verleden gemakkelijksheidshalve de ontvangsten, die niet altijd een vast gegeven zijn, te hoog schatte. Rekening houdend met de recente gegevens betreffende 1987 hebben wij, op basis van de verwezenlijkingen van de eerste tien maanden van 1986, de ontvangsten naar

beneden «herraamd». Dit is ook weer een zeer behoudend en voorzichtig uitgangspunt.

Een derde element is de dollarkoers, die werd geraamd op 42 frank en een vierde element, de olieprijs, die werd geraamd op 17 dollar per vat. Weer twee voorzichtige en behoudende uitgangspunten. Daarom meen ik dat de begroting van 1987 niet op een aantal hypothesen is gebouwd die iets met drijfzand zouden te maken hebben, maar eerder met een stevige bodem.

Wij hebben dus, voor het vastleggen van het percentage van onze economische groei, rekening gehouden met de dollarhypothese, de olieprijs-hypothese en de ontvangstenraming.

Er is daarop noch in de commissie, noch in openbare vergadering veel kritiek geweest. Er werden wel een aantal opmerkingen gemaakt in verband met twee andere punten, namelijk de rentevoet en de werkloosheid.

Wat de rentevoet betreft, hebben een aantal collega's beklemtoond dat de hypothese nogal krap werd berekend. De rentehypothese in de begroting 1987 bedraagt 7,66 pct., dit uiteraard wat de rente op korte termijn betreft. Ook dit is nochtans een voorzichtige raming. Op het ogenblik bedraagt de rente op korte termijn 7,25 à 7,35 pct. op schatkistcertificaten. De rentehypothese van 7,66 pct., die de basis vormt van de begroting 1987, is dus ook vrij behoudend en voorzichtig.

Tenslotte, wat de werkloosheid betreft, meen ik dat ook deze hypothese voorzichtig werd ingeschat. Wij hebben rekening gehouden met een evolutie van de werkloosheid van ongeveer 514 000 eenheden, wat een zeer voorzichtige raming is. Het is zelfs eerder een pessimistische raming, geleid op de verschillende maatregelen die wij de jongste weken en maanden hebben genomen, onder meer in een aantal genummerde besluiten. Deze hebben tot doel in de loop van 1987 het aantal werklozen onder de kaap van de 500 000 te houden, wat merkkelijk minder is dan de 514 000 eenheden waarmee in de begroting van 1987 rekening wordt gehouden.

Inzake de kenmerken van deze begroting zal niemand ontkennen dat de begroting 1987 op behoudende, voorzichtige uitgangspunten en hypothesen is gestoeld en dat alle voorwaarden vervuld zijn om ze te kunnen uitvoeren.

Ik kom tot het derde punt van mijn uiteenzetting. De meeste kritieken op de begroting 1987 draaien rond de vraag welke kans op slagen deze heeft, zowel als het Sint-Annaplan dat er de basis van is. Allereerst begrijp ik het scepticisme van heel wat collega's. Wanneer ik het daarnet had over het beperken van het netto te financieren saldo tot 417 miljard ofte 8,1 pct., las ik op de gezichten van heel wat leden, voornamelijk op de banken van de oppositie: gemakkelijker gezegd dan gedaan. Naargelang iemand zich met meer of minder mimiek uitdrukt, was het beter of minder te merken. Wanneer de heer Van In sceptisch is, kan men dit zo op zijn gezicht aflezen.

Nogmaals, ik begrijp dit scepticisme omdat wij in het verleden vele begrotingen hebben gekend die op het einde van het jaar resulteerden in een rekening die tientallen miljarden verschilde van de raming, om niet te spreken over het verlies van meer dan 200 miljard tussen de ingediende begroting 1981 en wat daarvan werd gerealiseerd.

De heer Van Ooteghem. — Dat was ook onder een liberaal minister.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Ik geef het meest frappante voorbeeld, het jaar 1981, en dit was niet onder een liberaal minister.

Ik begrijp dat gevreesd wordt dat het met de begroting 1987 opnieuw hetzelfde zal zijn en dat het het Sint-Annaplan zal vergaan zoals vele spaarplannen in het verleden. Ik wil daarmee niet beweren dat al die begrotingen op dezelfde manier waren opgemaakt of dat alle spaarplannen niet werden uitgevoerd. Wel hebben in het verleden sommige spaarplannen niet het resultaat opgeleverd dat men er oorspronkelijk van verwacht had.

De heer Van Ooteghem. — Einde 1987 voorspel ik een Moeder-Theresaplan.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Er zijn vier voorname redenen, vier basiselementen, die het mogelijk kunnen maken dat de begroting 1987 wel haar doelstellingen bereikt.

M. Moureaux. — Ils ont la foi.

M. Verhofstadt, Vice-Premier ministre et ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Monsieur Moureaux, ce sont des arguments objectifs que je vais vous donner.

M. Moureaux. — Je parle de la foi de vos collègues qui ont participé à l'élaboration de votre budget. Aujourd'hui, ils disent qu'il faut revoir chaque point en particulier. Même le Vice-Premier ministre, M. Gol, est de cet avis.

M. Verhofstadt, Vice-Premier ministre et ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — C'est possible, monsieur Moureaux. Qu'il s'agisse d'accords communautaires, comme dans le cas de Val-Duchesse, ou de ceux qui, dans les prochains jours, devront être pris à propos du financement des secteurs nationaux, si l'on veut changer certaines dispositions, il convient de négocier simultanément les compensations nécessaires afin que le solde net à financer se limite à 417,8 milliards.

Je suis disposé à examiner tout aménagement au plan de Val-Duchesse ou à modifier chaque arrêté numéroté, à condition de trouver les compensations nécessaires pour atteindre l'objectif visé. La tâche principale du ministre du Budget n'est pas de discuter chaque mesure d'assainissement envisagée pour l'année 1987, mais toujours d'arriver au solde net à financer de 8,1.

M. Moureaux. — Vous auriez raison si tout le monde ne remettait pas l'accord en question. C'est cela qui est ennuyeux.

M. Collignon. — Craignez de passer de Sainte-Catherine à Saint-Barthélemy!

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Als u mij toestaat, collega's, wil ik u de vier redenen geven waarom ik, in tegenstelling tot de heer Moureaux, meen dat wij op het einde van 1987 het gestelde doel kunnen bereiken.

De eerste reden is dat wij voorzichtige uitgangspunten hebben genomen. Wij hebben de groei laag geraamd, de ontvangsten naar beneden toe herzien, de dollarkoers, de olieprijs en de rentehypothese voorzichtig ingeschat. Dit is de eerste reden waarom ik durf te beweren dat wij, indien wij de politiek die wij nu voeren verder zetten, op het einde van 1987 deze begroting — die een ambitieuze begroting is — tot een goed einde zullen brengen.

Een tweede reden waarom ik van oordeel ben dat het mogelijk moet zijn deze ambitieuze begroting uit te voeren, is de juistheid van de uitgangsbasis voor 1987. Een begroting voor 1987 stoelt immers uiteraard op het resultaat van het voorgaande jaar, zijnde 1986. In het verleden moest men telkens de begroting herzien, om de heel eenvoudige reden dat ze tijdens het voorgaande jaar overschreden werd. Wij zullen thans voor het eerst sinds lange jaren waarschijnlijk te maken hebben met een begroting voor 1986 die wordt uitgevoerd zoals ze oorspronkelijk werd gepland. Zo zal voor het begin 1987 niet nodig zijn onmiddellijk de begroting voor 1987 opnieuw te wijzigen, omdat de begroting van het voorgaande jaar niet op een ernstige manier werd uitgevoerd. Het is gevaarlijk te vroeg «hoera» te roepen over het begrotingsresultaat van 1986, want in heel het debat over de Rijksmiddelenbegroting 1987 heb ik tot mijn verwondering bijna nooit over 1986 horen spreken. Normaal is tijdens de bespreking van een Rijksmiddelenbegroting één van de grote onderdelen van die beraadslaging de evaluatie van het resultaat van het voorgaande jaar. Dit gebeurde omdat het resultaat meestal niet overeenstemde met wat oorspronkelijk was gepland.

Uit de cijfers van de eerste tien maanden blijkt dat wij voor 1986 een tekort hebben dat ongeveer 13,4 miljard lager ligt dan het cijfer van de eerste tien maanden van 1985. Het tekort van de eerste elf maanden van 1986 ligt ongeveer 40 miljard lager dan het tekort van de eerste elf maanden van 1985. Waarschijnlijk zal er tijdens de laatste maand van dit jaar een zekere inhaalbeweging gebeuren. Een aantal facturen die normaal in november moesten worden betaald, zullen pas in de maand december 1986 worden betaald. De cijfers wijzen uit dat wij wellicht in 1986 een overheidstekort zullen hebben dat ongeveer 10 à 15 miljard lager zal liggen dan het cijfer dat oorspronkelijk in de begroting voor

1986 voorkwam en ongeveer 15 à 20 miljard lager zal liggen dan het begrotingsresultaat van 1985. Wij kennen de exacte cijfers nog niet, maar die liggen in de trend die zich vandaag aftekent, voornamelijk wanneer wij constateren dat na elf maanden het overheidstekort ongeveer 40 miljard lager ligt dan in het begrotingsjaar 1985.

Ik zeg dus niet dat wij nu reeds «hoera» mogen roepen en beweren dat al onze problemen zijn opgelost. Dit is een belangrijk element in de beoordeling van de begroting voor 1987. Voor het eerst sinds vele jaren zal het niet noodzakelijk zijn bij de begrotingscontrole voor de begroting van 1987 alle cijfers te herzien, omdat de begroting van het voorgaande jaar op een verkeerde wijze was uitgevoerd of tot een ontsporing aanleiding had gegeven.

De tweede reden waarom ik meen dat de doelstellingen van de begroting 1987 kunnen worden gerealiseerd is dat in elk geval de basis waarop de begroting 1987 is berekend, namelijk de begroting 1986, zal kloppen en zal worden uitgevoerd binnen de limieten die wij hebben beslist. De basis van 1986 is waarheidsgetrouw zodat het niet nodig zal zijn om tijdens de begrotingscontrole in februari 1987 reeds de nodige aanpassingen te verrichten.

De heer Van Ooteghem. — Ik neem aan, mijnheer de Vice-Eerste minister, dat al wat u zegt waar is.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — U kan dat nagaan in de staten van het ministerie van Financiën.

De heer Van Ooteghem. — De gedebudgetteerde schuld, bijvoorbeeld van de huisvestingsmaatschappijen die 250 miljard bedraagt, zit daar gedeeltelijk in.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Jawel, mijnheer Van Ooteghem, sinds 1986 is het deel dat de centrale Staat moet betalen in de sociale huisvesting, opgenomen in titel I van de begroting Openbare Werken, wat de interesten betreft, en in titel II van de begroting Openbare Werken, wat de kapitaalaflossingen betreft. Tot 1986 was dit niet het geval maar sinds 1 januari 1986 is het deel dat de Staat moet betalen in de sociale huisvesting wel opgenomen in de begroting. Dat is een van de herbudgettering die wij sinds het begin van 1986 hebben toegepast. Dat is trouwens niet alleen het geval met de sociale huisvesting. Dat is ook het geval met een aantal andere gedebudgetteerde schulden, wat niet betekent, mijnheer Van Ooteghem, dat er ook in de begroting 1987 nog altijd een gedebudgetteerde schuld bestaat van 291 miljard. Die 291 miljard is vergelijkbaar met de gedebudgetteerde schuld van het jaar 1979 of 1980, want toen bedroeg die schuld ongeveer 260 à 270 miljard. Wanneer wij ze zouden actualiseren, dan zouden wij kunnen zeggen dat de gedebudgetteerde schuld van 1987 lager is dan die van 1979 of 1980. Ik doe dat echter niet. Ik vind dat ook inspanningen moeten worden geleverd om die 291 miljard geleidelijk aan binnen de orthodoxe begrotingslijnen te krijgen onder titel I of II van de begroting in plaats van ze een leven te laten leiden buiten de begroting.

De derde reden waarom ik meen dat wij de begroting voor 1987 zullen kunnen uitvoeren en onze doelstelling zullen kunnen bereiken, is dat wij, naast het feit van de correcte uitvoering van de begroting 1986, vandaag de dag het Sint-Annaplan quasi volledig hebben uitgevoerd. Op twee problemen na werd het Sint-Annaplan vertaald in de genummerde besluiten, in de koninklijke besluiten en in de noodzakelijke beslissingen om de besparingen te kunnen realiseren.

In dat verband, mijnheer de Voorzitter, wil ik drie bijkomende inlichtingen geven. Allereerst wil ik enkele woorden zeggen over het Sint-Catharina-akkoord dat gesloten werd.

Monsieur Moureaux, l'accord communautaire n'a pas d'incidence sur le solde net à financer de 1987. Au contraire, les accords de la Sainte-Catherine permettant de réaliser les 7 milliards d'économies prévues dans le plan de Val-Duchesse: 4 milliards sur les dettes du logement social, 1 milliard sur les dotations des communautés et 2 milliards sur le logement social, soit le paiement effectué par l'Etat central en 1986 et qui sera imputé sur les trois années budgétaires 1987, 1988 et 1989.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil toch even op het belang van dit Sint-Catharina-akkoord wijzen. Reeds jaren wordt in België gesproken over het probleem van de sociale huisvesting, namelijk over de enorme schuldenberg van 250 miljard.

Vele leden van de Senaat hebben aan diverse vergaderingen in dat verband deelgenomen ofwel als lid van de meerderheid op nationaal vlak, ofwel als lid van de meerderheid op het regionale vlak van de Waalse of de Vlaamse Executieve. Er waren ook collega's van u bij, mijnheer Van In, onder andere de heer Schiltz, die toen in de Vlaamse Executieve minister van Begroting en Financiën was.

De heer Van In. — Hij heeft de voorgestelde regelingen steeds verworpen.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Iedereen heeft al geprobeerd een oplossing te vinden voor de 252 miljard schulden van de sociale-huisvestingsmaatschappijen. Tot nu toe was niemand er al in geslaagd die schuld duidelijk af te bakenen en te bepalen wie wat zou terugbetalen. Er is voor de schuldenlast immers maar één oplossing: namelijk de schuld terug te betalen over een periode van tien, vijftien of twintig jaar.

Na jarenlange discussie was men er ook nog nooit in geslaagd de wet van december 1984 betreffende de overheveling van de parastatale instellingen uit te voeren. Dat is dus het belang van dit communautair Sint-Catharinaplan. Om te beginnen worden door dit plan de zeven miljard besparingen van het Sint-Annaplan verwezenlijkt. Dit was niet zo evident, wanneer men de uitspraken van de Executieven over die besparingen hoorde, namelijk « pas autant et pas comme ça ». De besparingen werden misschien wel op een andere manier verwezenlijkt, maar het bedrag bleef toch hetzelfde. En dit is toch zeer belangrijk in het kader van onze begrotingspolitiek.

Vervolgens werd in het Sint-Catharinaplan een definitieve regeling uitgewerkt over de terugbetaling van de schuldenlast van de sociale-huisvestingsmaatschappijen. Hierover bestond immers steeds verdeeldheid tussen de nationale overheid, enerzijds, en de Executieven, anderzijds, zodat al deze lasten neerkwamen op de Schatkist van de Centrale Staat. Tot 1989 zal de centrale overheid nog een gedeelte van deze lasten terugbetalen. Na 1990 zullen de terugbetalingen volledig ten laste vallen van de Executieven, die dan ook de terugbetaling zullen krijgen van de lokale huisvestingsmaatschappijen. Bovendien zullen de Gewesten voor deze terugbetalingen kunnen lenen met vrijstelling van roerende voorheffing.

Sommigen zullen zeggen dat het probleem niet opgelost is, want dat de centrale overheid enkel aan de Executieven heeft gevraagd gedurende een periode een bijdrage te leveren tot afbetaling van de schuldenlasten van de sociale-huisvestingsmaatschappijen. Welnu, het dispuut ging niet over de omvang van de schulden, ook niet over de terugbetalingen van de schulden, want die kunnen we inschatten, hoewel het best mogelijk is dat tijdens de komende jaren bepaalde lokale huisvestingsmaatschappijen problemen zullen kennen voor de terugbetalingen. Het dispuut ging er ook niet om dat wij leningen moesten aangaan om die schulden terug te betalen, maar het dispuut ging erom hoe die terugbetalingen zouden worden verdeeld tussen de centrale overheid en de Executieven. Hierbij werd natuurlijk rekening gehouden met de wet van 8 augustus 1980 en de wet van 5 maart 1984.

De heer Van In. — En de verantwoordelijkheid voor die schulden was geen punt van dispuut?

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Ik zeg net dat het Sint-Catharinaplan hierin duidelijkheid heeft gebracht. Wij weten vandaag wat de centrale overheid zal betalen en wat de Executieven zullen betalen. Wij weten bovendien dat de centrale overheid, die al voor zoveel opdraait in dit land, na drie jaar eindelijk zal verlost zijn van dit netelige en eeuwige probleem van de sociale huisvesting. Dat is niet abnormaal. Overeenkomstig de wet van 8 augustus 1980 ressorteert de sociale huisvesting onder de bevoegdheid van de Gewesten en niet meer onder die van de centrale overheid. Hierover heeft men gedurende vijf jaar gebakkeleid en niet één maar tientallen vergaderingen georganiseerd. Tussen de Executieven en de centrale overheid is het nooit tot een oplossing gekomen. De wet van 5 maart 1984 heeft ook geen definitieve oplossing aan dit probleem gegeven. Voor dit zeer belangrijke probleem, waarmee wij de jongste jaren in het politieke België werden geconfronteerd, is nu een oplossing

gevonden, want er bestaat een akkoord. Er is nog een derde belangrijke voordeel aan de oplossing van dit communautair probleem.

M. Moureaux. — Qu'en est-il, monsieur le Vice-Premier ministre, des parastataux et des institutions scientifiques?

M. Verhofstadt, Vice-Premier ministre et ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — J'en viens à ce point qui constitue le troisième avantage de cet accord. En effet, nous exécutons à présent la loi du 28 décembre 1984, et ce d'une manière neutre pour les finances de l'Etat central. Il nous serait facile de résoudre les problèmes communautaires de ce pays sur le dos du Trésor et des contribuables, comme ce fut maintes fois le cas par le passé. Pour la première fois, non seulement une économie prévue dans le plan d'assainissement est réalisée mais, de plus, on poursuit l'exécution des lois concernant la régionalisation de certains parastataux sans puiser à nouveau dans la trésorerie de l'Etat central. Cela constitue, je le répète, le troisième avantage de cet accord communautaire.

Ik weet, mijnheer de Voorzitter, dat de punten in verband met het communautair gelijktijdig moeten worden uitgevoerd. Wat ikzelf, als minister van Begroting, samen met de regering, niet zal doen, is bepaalde zaken uitvoeren en andere niet, zodoende dat er wel geristorneerd wordt, maar dat de overeenkomstige kredieten niet worden geschrapt. Er zal dus een gelijktijdige uitvoering moeten geschieden...

M. Moureaux. — Sur tous les points.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — ... of ten minste, een uitvoering, eventueel druppelsgewijze, maar die in elk geval de Schatkist of de begroting niets mag kosten.

M. Moureaux. — Vous bloquez le bonus de 1,2 milliard qui concerne les parastataux.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Als dat de oplossing is, heb ik daar geen bezwaar tegen.

M. Moureaux. — Monsieur le Vice-Premier ministre, vous avez déclaré, ainsi que tous vos collègues, qu'il n'y avait pas d'accord ni quant à la date ni quant aux moyens de régionaliser les institutions scientifiques.

M. Verhofstadt, Vice-Premier ministre et ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — C'est exact.

M. Moureaux. — Je vous pose la question de savoir si vous bloquez, en attendant, le bonus de 1,2 milliard qui concerne les parastataux.

M. Verhofstadt, Vice-Premier ministre et ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Ma réponse est très claire, monsieur Moureaux. Il existe une première possibilité, celle d'opérer globalement le transfert. Une autre possibilité consisterait à agir parastatal par parastatal. De toute manière, cette régionalisation doit être effectuée sans puiser dans le budget. Si la seule solution est de bloquer le bonus, il faudra s'y résigner. Pour ma part, je n'accepterai jamais une solution qui grèverait le budget. Sinon, il serait impossible d'atteindre le montant de 417,8 milliards d'économies.

M. Moureaux. — Avez-vous dit cela à M. Gaston Geens?

M. Verhofstadt, Vice-Premier ministre et ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Je le lui ai dit le soir où l'accord a été conclu: je l'ai dit au comité de concertation et je le répéterai chaque fois que cela sera nécessaire.

M. Moureaux. — M. Gaston Geens a sans doute mal compris, car il a dit le contraire.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Vervolgens wil ik doen opmerken dat wij er in de komende weken en maanden bij de integrale uitvoering van het spaarplan ervoor zullen moeten waken dat alle problemen onder meer in verband met de nationale sectoren worden opgelost met gesloten

beurs. Een eventuele financiering in de nationale sectoren moet dus gebeuren op een voor de Schatkist neutrale manier, dus zoals bepaald bij de wet van 5 maart 1984 en zoals aanvullend bepaald in het Sint-Annaplan met betrekking tot het probleem van de recyclage.

Mijnheer de Voorzitter, het ziet er naar uit dat wij in de komende dagen tot een integrale uitvoering van het Sint-Annaplan zullen komen. Dat zal dan de derde waarborg zijn voor het bereiken van het begrotingsresultaat van 1987. Inderdaad, binnen enkele dagen komt er ook een oplossing voor de privatisering van de arbeidsongevallen en beroepsziekten. Op het ogenblik worden in de schoot van de regering een aantal technische modaliteiten uitgewerkt om in uitvoering van het Sint-Annaplan 7 miljard te besparen en van 1 januari 1987 af de staatssubsidies te kunnen schrappen. Vóór het einde van het jaar zullen dus ter zake de nodige beslissingen worden genomen zodat ik kan zeggen dat vanaf 1 januari 1987 alle besluiten nodig voor de uitvoering van het Sint-Annaplan zullen zijn genomen, wat noodzakelijk is voor het bereiken van het doel gesteld in de begroting voor 1987.

Mijnheer de Voorzitter, naast het feit dat de begroting voor 1987 werd opgemaakt vanuit een zeer voorzichtig uitgangspunt, wat door niemand wordt betwist, naast het feit dat 1986 een goede uitgangsbasis is en naast het feit dat in de komende dagen — wij wachten nog even op de afhandeling van het moeilijke dossier rond de privatisering van de arbeidsongevallen en beroepsziekten —, het Sint-Annaplan voor 100 pct. zal zijn uitgevoerd, is er nog een vierde feit dat ons tot optimisme aanzet om de begroting voor 1987 uit te voeren zoals voorzien en dit ondanks het heersende scepticisme, voortvloeiend uit vroegere toestanden. Gedurende het hele begrotingsjaar 1986 hebben wij niets anders gedaan dan nieuwe begrotingsinstrumenten in te voeren om de controle op de begroting te verbeteren. Ik heb al verschillende keren gezegd dat het zeer belangrijk is een besparingsplan te maken, maar het is nog belangrijker dit besparingsplan om te zetten in een begroting. Het is waarschijnlijk nog belangrijker op basis van die begroting de nodige uitvoeringsmaatregelen te nemen, ten einde die besparingen te verwezenlijken. Even belangrijk als die besparingen en bezuinigingen is het creëren van de noodzakelijke instrumenten om beter dan in het verleden de uitvoering van de begroting te kunnen controleren en beheersen.

Ik zal niet alles opsommen wat wij de jongste maanden hebben gedaan. Het genummerd koninklijk besluit 402 zorgt ervoor dat er geen kredieten meer kunnen worden overgedragen van het ene begrotingsjaar naar het andere. Door het genummerd koninklijk besluit 403 is de regering verplicht een wetsontwerp in te dienen bij het Parlement, wanneer bij kredieten worden gevraagd, waar het vroeger volstond een mededeling te doen. Ik heb het daarjuist gehad over het genummerd koninklijk besluit 431 met betrekking tot de parastatale instellingen en VZW's die toelagen krijgen van de Staat. Wij kunnen die toelagen blokkeren en schrappen wanneer de noodzakelijke begrotingen en begrotingsstukken niet zijn ingediend bij de overheid.

Ik zal het ook niet hebben over de nieuwe taken en de nieuwe werkmethoden die wij aan de controleurs van de vastleggingen, de inspecteurs van Financiën en aan de thesaurie hebben opgelegd om de uitgaven beter te controleren.

Wie objectief de instrumenten bekijkt die wij, tot wanhoop van sommige van mijn collega's, hebben gecreëerd om de uitgaven te controleren, zal vaststellen dat wij naast het saneringsplan beschikken over een pakket moderne middelen en instrumenten ter beheersing van de uitgaven die de minister van Financiën, de minister van Begroting en onze collega's in de regering, moeten aanwenden om ervoor te zorgen dat de doelstelling einde 1987 wordt bereikt.

Ik weet dat sommigen daar wat smalend over doen. Zij zeggen dat het niet nieuw is te vermelden dat de inspecteurs meer moeten werken en dat de controleurs meer moeten controleren.

Wie echter nagaat wat de weerslag is van deze drie genummerde koninklijke besluiten op de dagelijkse ontwikkeling van de begroting zal moeten erkennen dat het gaat om een aantal nieuwe instrumenten die het beter dan in het verleden mogelijk moeten maken de begrotingen binnen bepaalde limieten te houden. Dit geldt zeker voor de verstrengde controle die de ministers van Financiën en Begroting uitoefenen inzake de thesaurie.

Een paar uur geleden kreeg ik de eindanalyse van de begroting 1985. Tot nu toe was die juiste analyse nog nooit gemaakt omdat wij de thesaurie opdracht hadden gegeven eerst de evolutie van de begroting 1986 te volgen in plaats van zich bezig te houden met een aantal historisch achterhaalde feiten uit 1985. Nu blijkt uit de analyse van de begroting

1985 dat het probleem werd gevormd door thesaurieverrichtingen. Zij vormden een overschrijding van de begroting met 62 miljard. De uitgaven gebeurden weliswaar binnen de goedgekeurde kredieten, maar de deur stond meer dan wagenwijd open, want het kasresultaat kan nooit meer kloppen met thesaurie-overschrijdingen ten belope van 62 miljard.

De heer Van Ooteghem. — Maar u was in 1985 toch ook minister van Financiën!

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Mijnheer Van Ooteghem, u weet ook hoe het gaat. Wanneer op een bepaald ogenblik de personeelsuitgaven voor december moeten worden betaald, dan kan de thesaurie niet weigeren dat bedrag uit te betalen. Nu hebben wij een aantal nieuwe procedures ontworpen. De minister van Financiën en de minister van Begroting hebben samen een dubbele controle op de thesaurieverrichtingen. Zij zijn veel vlugger dan tot nu toe op de hoogte van overschrijdingen van de kredieten. Als wij nog een thesaurievoorschot willen toekennen, kunnen wij compensaties eisen en vragen dat eerst uitgavenverminderingen op de kredieten gebeuren.

Als wij de verschillende maatregelen die wij de jongste maanden hebben genomen, niet in het minst inzake de nieuwe beheersingsmechanismen op het vlak van de thesaurie, op een rijtje zetten, moeten wij toch toegeven dat wij nu beschikken over een aantal degelijke instrumenten. De gevolgen van het genummerd besluit 402 worden nog sterk onderschat. Volgens dit besluit is elke overdracht van kredieten, vastleggingen of ordonnancerings van 1986 naar 1987 uitgesloten, waar dat in het verleden automatisch gebeurde.

De heer Van In. — Ik heb in mijn uiteenzetting aangetoond dat de Ministerraad uitdrukkelijk heeft beslist dat in de sector van de oorlogsslachtoffers de overdracht wel degelijk zal gebeuren. Wat u vertelt, mijnheer de minister, strookt niet met de werkelijkheid.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Mijnheer Van In, u moet een onderscheid maken tussen gesplitste en niet-gesplitste kredieten. Niet-gesplitste kredieten die niet werden vastgelegd, kunnen niet worden overgedragen. In het voorbeeld dat u aanhaalt, gaat het precies over niet-gesplitste kredieten of kredieten waarbij vastlegging en ordonnanciering samenhangen. Wanneer die in een bepaald jaar werden vastgelegd, worden ze eenmalig en automatisch overgedragen naar het volgende jaar. U hoeft zich dus niet ongerust te maken als u vaststelt dat in een bepaald jaar ordonnancieringskredieten werden overgedragen wanneer dat krediet was vastgelegd. Wanneer ik zeg dat geen overdrachten meer kunnen gebeuren, slaat dit op de gesplitste kredieten waar een onderscheid wordt gemaakt tussen vastleggingen en ordonnancerings. Zij kunnen door het genummerd besluit 402 niet meer worden overgedragen.

Indien ik mij totaal onmogelijk zou willen maken bij mijn collega's in de regering, zou ik misschien nog kunnen voorstellen dat ook de niet-gesplitste kredieten niet meer worden overgedragen, zelfs wanneer de vastlegging is gebeurd. Dat is echter nonsens want als de vastlegging is gebeurd, is de Staat er juridisch toe gehouden en is hij toch verplicht om het volgende jaar de ordonnanciering in de begroting op te nemen.

De heer Van In. — Het was niet het geval.

M. Verhofstadt, Vice-Premier ministre et ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Je pourrais parler longuement de la politique scientifique au sujet de laquelle de nombreuses questions ont été posées. Je me réfère néanmoins aux détails et aux chiffres précis qui ont été fournis à l'occasion de l'interpellation de M. Vandekerckhove qui traitait de cette question. Ceux-ci démontrent qu'aucune diminution des crédits n'est intervenue en 1986 et en 1987 pour la politique scientifique. Les crédits au budget de 1985 s'élevaient, en effet, à 56,5 milliards contre 57,8 milliards en 1986 et 57,5 milliards en 1987. La comparaison des chiffres de ces trois dernières années indique que le budget de la Politique scientifique est le seul qui n'a pas connu de contraction en chiffres absolus.

Par ailleurs, monsieur le Président, chers collègues, le Conseil des ministres a pris la semaine dernière de nombreuses initiatives, sur proposition du ministre de la Politique scientifique, en vue de promouvoir la politique scientifique et la recherche dans notre pays. Ces différentes

mesures ont déjà été débattues, je le répète, dans le cadre de l'interpellation de M. Vandekerckhove.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil besluiten. De betekenis van deze begroting is duidelijk: wij willen een forse ommekeer teweegbrengen in de evolutie van de openbare financiën in ons land door een eerste van een reeks krimpbegrotingen.

De heer Van Ooteghem. — De heer Martens heeft nochtans gezegd: «geen ommekeer».

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Wij willen slagen door ons op zeer voorzichtige uitgangspunten te baseren. Wie de groeihypothese in onze begroting vergelijkt met internationale studies, gaat akkoord dat het inderdaad een voorzichtige begroting is.

Gedurende de tweede helft van 1986 hebben wij inspanningen gedaan en besluiten genomen om het Sint-Annaplan in de praktijk om te zetten en einde 1987 de doelstellingen ervan te bereiken. Vanaf 1 januari 1987, zelfs met de goede resultaten van 1986, starten wij een operatie «waarheid». Elke vijfde van de maand zullen wij nagaan of er een structurele daling is van het overheidstekort van de vorige maand. Dit was reeds het geval de jongste drie maanden, namelijk van min 10 over min 15 naar min 40 in november 1986.

Wij hebben geen andere keuze dan de stipte naleving van de begroting 1987 — hoeveel kritiek er ook is op de saneringsmaatregelen — ten einde de financiële toekomst van ons land te verzekeren.

Uit dit debat is gebleken dat er geen valabel alternatief is om de financiële crisis in ons land definitief op te lossen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Eyskens.

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Mijnheer de Voorzitter, bij het slot van het debat, dat uitvoerig was in de Kamer en in de commissies, wil ik mij beperken tot het essentiële ofschoon ik geen afbreuk wil doen aan de talloze en interessante interventies van de 45 sprekers.

De sanering van de openbare financiën krijgt met de goedkeuring van de Rijksmiddelenbegroting 1987 haar legale vorm. Eindelijk zijn wij zover en kan de sanering beginnen. Het is mijn overtuiging dat wij nog lang een zeer strikte begrotingsdiscipline zullen moeten handhaven. De sanering kan maar tot een goed einde worden gebracht, indien tegelijkertijd het economisch draagvlak voldoende sterk blijft en nog wordt versterkt. Vandaar rijst de noodzaak van een tweesporenbeleid.

Wat men er ook over beweert, België deelt gedeeltelijk in de economische herleving in Europa; België profiteert mee van de locomotiefrol die de Duitse Bondsrepubliek, onze rechtstreekse buur, daarbij vervult.

De conjunctuurbarometer voor de maand oktober van dit jaar staat op 108,81; dat is een stijging van 1,52 tegenover de vorige maand. Ik herinner eraan dat in 1981 de conjunctuurbarometer voor België zich bevond op 87,3. Wij zitten daar dus aanzienlijk over.

Wat men ook moge beweren, de primaire bruto-inkomens van de particulieren — dus de inkomens vóór belasting — zijn in 1986 in reële termen gestegen met 3,4 pct. tegenover 1,5 pct. in 1985. Ik geef toe dat daarin een groot stuk roerende inkomsten zit. Ik kom daarop aanstonds terug. Deze cijfers zijn onbetwistbaar. Ze komen uit een verslag van de Nationale Bank en zullen eerlang worden verwerkt in het Jaarverslag van de Nationale Bank.

M. Lallemand. — C'est là tout le problème!

M. Eyskens, ministre des Finances. — Oui, monsieur Lallemand, mais permettez-moi d'attirer votre attention sur le fait que les revenus de la propriété, qui avaient augmenté de 10,2 p.c. en 1985, n'ont augmenté que de 7,6 p.c. en 1986.

M. Moureaux. — Il y a eu un ralentissement.

M. Eyskens, ministre des Finances. — Je suis convaincu qu'en 1987, cette augmentation sera pratiquement normalisée et que la part du «camembert» dévolue aux revenus mobiliers, sera, elle aussi, en nette

réduction par suite de la baisse des taux d'intérêt, que nous pouvons promouvoir par la réduction du déficit public.

Une répartition primaire plus juste du revenu national, que nous souhaitons tous, impose que nous contribuions, ensemble, à la réduction de ce déficit.

M. Moureaux. — Pour empêcher que «le camembert» coule!

M. Eyskens, ministre des Finances. — D'aucuns soutiennent parfois la thèse qu'un déficit public important permet d'atténuer les difficultés des plus démunis. Je ne conteste pas ce point de vue, mais il faut être attentif au revers de la médaille: un énorme déficit public entraînera une augmentation de la part des revenus mobiliers — il est impossible qu'il en soit autrement —, facteur de distorsion de la répartition primaire des revenus qu'il convient, entre autres, de contrecarrer par une réduction du déficit des finances publiques.

Een aantal sprekers hebben zeer terecht gewezen op de Europese context van het begrotingsbeleid. In een klein land als het onze moeten we niet overdrijven en een hoge borst opzetten. In een klein land is de regering te klein voor de grote aangelegenheden; misschien is ze te groot voor de kleine aangelegenheden. We moeten een zekere bescheidenheid aan de dag leggen. Wanneer het beter gaat in Europa, kan het beter gaan in België als wij ons daarbij aansluiten en het goede beleid voeren. Als het slecht gaat in Europa, kan het niet goed gaan in België. Het feit dat het beter gaat in Europa, moet ons ertoe brengen in België daarvan de vruchten te plukken. De Europese context is bijgevolg zeer belangrijk.

Ik wou in dat verband even wijzen op twee elementen. Wij zijn in Europa, zoals in de hele westerse wereld, getreden in de fase van de competitieve belastingverlagingen. Na de Verenigde Staten van Amerika, na Japan — u hebt de plannen van de Japanse regering kunnen vernemen — zullen ook Duitsland en Groot-Brittannië volgen. Frankrijk is er mee bezig, Luxemburg heeft een spectaculaire fiscale hervorming verwezenlijkt. Ook België zal niet aan deze trend ontsnappen. Het is een bijkomende reden om de nodige budgettaire ruimte te creëren. Ik signaleer dat de neerslag van de Amerikaanse fiscale hervorming pas begint in Europa en in ons land. Wat de vennootschapsbelasting betreft, bedraagt de belastingvoet 34 pct. in Amerika en 43 pct. in België. In een bepaald artikel van de fiscale hervormingswet in Amerika wordt vermeld dat de belasting betaald door Amerikaanse dochtermaatschappijen in Amerika imputeerbaar is ten belope van de Amerikaanse belastingvoet.

Puisqu'en Belgique le taux est de 43 p.c., 9 p.c. d'imposition sur les filiales de sociétés américaines sont non imposables et non récupérables aux Etats-Unis.

M. Moureaux. — N'y a-t-il pas de convention?

M. Eyskens, ministre des Finances. — Nous allons devoir renégocier cette convention, et ce ne sera pas facile.

M. Moureaux. — Normalement, le taux de la convention prévaut sur le taux intérieur.

M. Eyskens, ministre des Finances. — On me signale la possibilité d'une certaine distorsion de la concurrence à la suite de la loi votée par le Congrès américain. Le grand-duché de Luxembourg en bénéficiera surtout puisque le taux d'imposition des sociétés n'est que de 36 p.c. dans ce pays.

Faut-il souligner que l'imposition fiscale et parafiscale place notre pays en troisième position, avec une imposition globale de 46,8 p.c. du PNB, après la Norvège et le Danemark, où le taux est de 49,5 p.c.?

En Belgique, les impôts directs par rapport au PNB atteignent 19,9 p.c., mais 29,2 p.c. au Danemark, 18,8 au Luxembourg, 15,4 en Italie, 14,3 en Grande-Bretagne, 14,2 en Irlande, 12,9 aux Pays-Bas et en RFA, 9 en France. J'ajoute qu'au Danemark la parafiscalité est pratiquement nulle; c'est le pays où la sécurité sociale est la plus fiscalisée. Chez nous, elle l'est aussi, pour pratiquement un tiers. Il en va tout autrement — et c'est d'autant plus frappant —, en ce qui concerne les impôts indirects. En effet, nous payons 11,4 p.c. par rapport à notre PNB, suivant en cela l'Italie avec 11,3 p.c. Au Danemark, les impôts indirects par rapport au PNB atteignent 17,7 p.c., en Irlande, 16,8 p.c., au Royaume-Uni et au Luxembourg, 15,9 p.c., en France 14,9 p.c., en Allemagne 12,8 p.c. et aux Pays-Bas 11,8 p.c.

La Belgique est donc un pays où l'imposition directe est une des plus élevées et l'imposition indirecte presque la plus basse. Voilà également une distorsion qui s'est produite au cours des dernières années puisque la proportion était exactement inverse il y a vingt ans: deux tiers en provenance des impôts indirects et un tiers en provenance des impôts directs.

Vous m'avez demandé où en étaient les travaux de la commission royale chargée de la réforme de la fiscalité. Les quatre commissaires rédigent actuellement le rapport définitif, que je recevrai après les vacances de fin d'année.

Quelles sont les grandes lignes de cette réforme? Je préfère faire preuve de prudence et attendre le rapport des sages, des personnes fort bien au courant de la fiscalité. Je peux néanmoins vous dire que les mesures suivantes s'imposent: tout d'abord une simplification, ensuite une réduction des dépenses fiscales et, en troisième lieu, une réduction de la pression fiscale réelle. Pour ce faire, il faut disposer d'une marge de manœuvre budgétaire et tenir compte également des contraintes de l'assainissement. Il ne peut être question de sacrifier ce dernier à une politique fiscale de facilité. Je souhaite nuancer mon propos. D'après les calculs du Bureau du Plan, 40, 50 ou 60 p.c. d'une réduction fiscale — cela dépend des catégories d'impôt que vous réduisez —, sont compensés par l'effet expansionniste, multiplicateur sur votre économie. Il reste toujours un solde de 40 p.c. au moins à compenser et c'est là que réside la difficulté.

Je ne suis pas un partisan acharné de la déglobalisation. Je crois qu'un système fiscal juste doit être suffisamment globalisant, mais je constate comme vous que les excès de la pression fiscale ont fait voler en éclats le système global d'imposition, que nous avons déjà sorti de la globalisation l'impôt sur les revenus mobiliers, en rendant le précompte libérateur. Qui pourrait, qui oserait rendre les revenus mobiliers à nouveau additionnels aux autres revenus? Vous provoqueriez des mouvements en sens divers de même qu'une fuite de capitaux extrêmement importante. J'y viendrai d'ailleurs dans un instant.

Nous assistons donc, vingt-cinq ans après la réforme de M. Dequae, à la déglobalisation, à la «récédulisation»; il semble qu'on refasse l'histoire à rebours. A mon avis, c'est un pis-aller. Je suis d'accord de revenir à un système global d'imposition, mais à condition que les taux soient suffisamment bas. S'il est possible de promettre aux citoyens belges qu'ils ne paieront pas plus de 50 p.c. d'impôt total, je crois qu'on peut maintenir un système global nuancé et réaliste, mais aussi longtemps que l'imposition dépasse 50, 60, 70 et éventuellement 80 p.c., il n'est pas possible de maintenir les contribuables dans un carcan de globalisation. C'est pour moi une évidence.

Troisième considération: la progressivité. Nous avons tous appris — dans les écoles, à l'université, au cours de notre formation politique — qu'un impôt progressif était juste parce qu'il favorisait le pouvoir contributif de chacun. Je constate aujourd'hui que, dans la littérature fiscale et plus ou moins économique, cette thèse est contestée par des chiffres, des statistiques et des preuves soi-disant scientifiques mais à propos desquelles la prudence s'impose.

Quelle est la thèse aujourd'hui, chiffres à l'appui? En fait, des taux marginaux très élevés sont tellement démotivants, contre-productifs, que l'assiette fiscale s'en trouve réduite de même que la base économique. La redistribution est peut-être finalement plus égalitaire mais la population s'appauvrit davantage. On retrouve le dilemme classique existant entre, d'une part, l'égalité et, d'autre part, une richesse collective plus importante, qu'on peut ensuite répartir plus justement. S'ajoutent les autres effets dérivés négatifs — fraude fiscale, évasion fiscale, évitement fiscal — considérables puisque les citoyens, pour échapper à l'impôt, travaillent de moins en moins. C'est tout cela qu'il faut avoir le courage de remettre en question, sans pour autant verser dans une certaine démagogie.

Het is ook interessant even te spreken over de gezinsvriendelijkheid van het systeem. Onze fiscaliteit is weinig gezinsvriendelijk. Als wij de middelen kunnen vrijmaken, ben ik voorstander van het invoeren van een familiaal quotiënt, op zijn Frans. Dit breekt ook de excessen van de progressiviteit.

Mag ik eraan herinneren dat de kinderbijslagen in België de hoogste zijn van de wereld? Zij kosten meer dan 90 miljard in absolute cijfers, 1 770 frank per kind in België. Ter vergelijking: 1 400 frank per kind in Frankrijk, 1 370 frank in Nederland, 1 330 frank in de Duitse Bondsrepubliek en 1 270 frank in het Verenigd Koninkrijk. Ook daarmee moeten wij rekening houden wanneer wij de zaken globaal bekijken.

Wij voeren de wet-Grootjans uit zoals gepland. Dit betekent dat in 1990 de «splitting» zal zijn ingevoerd van de laagste tot de hoogste inkomens — voor de hoogste inkomens boven 1,5 miljoen op basis van een fractie van 80/20 —, waarbij echter het onderste bedrag volledig in aanmerking komt voor «splitting». Deze hervorming kost 50 miljard. Het is nuttig te onderstrepen dat de «splitting» ons in 1990 50 miljard zal hebben gekost. Een volledige «splitting» op basis van een 50/50-verhouding — indien men de volledige decumulatie invoert en man en vrouw afzonderlijk belast — waarvoor sommigen pleiten, zou bijkomend 77 miljard kosten. Dit is een niet-onaardig bedrag. De afzonderlijke belasting van de inkomens van man en vrouw zou bijkomend 29 miljard kosten en de beperking tot 50 pct. gemiddeld voor alle Belgen daarentegen kost maar 10 miljard. Ik neem aan, met u veronderstel ik, dat enkel deze maatregel treffen bijzonder eenzijdig zou zijn en dat de hele belasting-schaal opnieuw moet worden bekeken, maar dit betekent veel grotere uitgaven.

Ik hoop dat de Europese Gemeenschap onder Belgisch voorzitterschap zal komen tot een directive houdende het harmoniseren van de BTW. België heeft zeven BTW-voeten waaronder de nul-voet, wat niet onbelangrijk is. Ik zou er graag drie voeten van maken. Dit zou de zaak doorzichtiger maken en ons op een Europees vergelijkbaar peil brengen.

Ik zou ook willen vragen dat de Europese Gemeenschap onder Belgisch voorzitterschap werk maakt van het harmoniseren van de roerende voorheffing. De heer Van In heeft aangekondigd dat zijn partij ter zake een wetsvoorstel zal indienen. Wij zullen dit met aandacht onderzoeken. Hij heeft beweerd dat ik zou hebben gezegd dat de roerende voorheffing onbillijk is. Dit heb ik niet gezegd, wel dat de roerende voorheffing niet efficiënt is, niet doelmatig. Ze draagt bij tot kapitaalvlucht en kapitaalvlucht betalen wij ook, in de ene of de andere vorm. Ze is misschien billijk. Wat is billijkheid trouwens? Hoe kan men deze meten? Ik zou het onbillijk vinden indien de roerende inkomsten niet zouden worden belast, maar het inkomen uit arbeid wordt belast naar rata van 50, 60 of 70 pct. Wij moeten de billijkheid verzoenen met de efficiëntie. Daarom ben ik voorstander van een lagere roerende voorheffing die minder grote distorsies zou verwekken. Voor mij zou het ideaal zijn dat in Europees verband de roerende voorheffing zou worden gebracht op bijvoorbeeld 15 pct. De huidige toestand is voor ons land zeer lastig.

Ik kom tot een andere consequentie van de Europese harmonisatie. Wij beogen onder het Europese voorzitterschap de vrijmaking van de kapitaalbeweging. Laten wij daarover even luidop nadenken. Als wij komen tot een eengemaakte Europese kapitaalmarkt, wordt kapitaalvlucht, met een moraliserende intonatie uitgesproken, zonder voorwerp en verdwijnt kapitaalvlucht per definitie uit ons economisch woordenboek. Dan zijn alle kapitaalbewegingen normaal en oorbaar. Dat wil niet zeggen dat wij dan een einde maken aan de kapitaaluitvoer, wel integendeel. Het zou kunnen dat de kapitaaluitvoer dan nog groter wordt. Wie «a» zegt, moet «b» zeggen. Wij zijn voorstander van Europese integratie, van een eengemaakte markt, van één grote financiële markt. Wij moeten er dan ook voor zorgen dat de kapitaalverrichtingen, indien wij deze op Belgisch territorium willen houden, voldoende competitief zijn. Vandaar het probleem van de roerende voorheffing, van de werking van de beurs, van de bedrijfstvriendelijkheid, van de rentabiliteit in het algemeen en van de rentabiliteit van onze financiële instellingen.

Ik ben uiteraard niet gerust over de evolutie van de openbare schuld. Wie zou dat wel zijn? Wij hebben 121,9 pct. van het BNP bereikt met een openbare schuld van 5 400 miljard. Sommige collega's van de oppositie hebben zowel in de commissie als in de plenaire vergadering met grote koppigheid onderstreept — ik hoor dat argument reeds jaren — dat het drama van de overheidsfinanciën in België zijn fundamentele oorzaak vindt in de openbare schuld en in het rentebeleid.

M. de Wasseige ne cesse de répéter qu'il faut absolument réduire les taux d'intérêt. Je partage cet avis, mais cela doit se faire en respectant les mécanismes du marché, en réduisant les demandes de capitaux et d'argent, et donc le déficit, et non en forçant la main, *manu militari*, des intermédiaires financiers auxquels nous devons faire appel, tous les trois mois, pour le placement d'un gros emprunt. Soyons réalistes et respectons les contraintes évidentes. La thèse de M. de Wasseige me paraît totalement inexacte et ne résiste pas au moindre examen empirique.

Que faut-il, en effet, constater? Comme je viens de le dire, la dette publique en Belgique est de l'ordre de 120 p.c. par rapport au PNB; la moyenne européenne est de 58,9 p.c., soit la moitié. En Allemagne, la dette publique représente 42,7 p.c.; en France, 35,1 p.c. De plus, les pays où ce rapport dette publique-PNB s'avère le plus bas, sont ceux où les taux d'intérêt sont également les plus bas.

Je n'abuserai pas de votre temps en vous commentant une note de la CEE, chiffres à l'appui, mais il y a une corrélation tout à fait frappante dans le fait de comprimer la dette publique par la réduction du déficit. Je vous lis une ligne du rapport de la Commission de la Communauté européenne évoquant le cas de la Belgique: «Un cercle vicieux opère donc dans ces conditions, ce qui souligne la nécessité d'une réduction des déficits budgétaires, hors intérêts, là où ils sont particulièrement élevés.» Ce n'est pas la réponse du gouvernement à l'opposition et, en l'occurrence, à M. de Wasseige, mais la réponse de la Commission de la Communauté européenne.

Je confirme ce que vous avez dit en tant que membre de l'opposition: pour la première fois depuis de très nombreuses années, le budget de 1987 se traduira par un boni, abstraction faite des charges d'intérêt, de plus d'1,1 p.c. alors qu'auparavant, le solde était toujours négatif. En y ajoutant les charges d'intérêt, on aboutit à 8,1 p.c. Si vous défalquez les charges d'intérêt dans les pays qui nous entourent, vous constatez que leur boni est beaucoup plus considérable que le nôtre. Quel que soit le raisonnement, avec ou sans charges d'intérêt, l'écart demeure, et c'est là notre handicap structurel. D'où la nécessité de poursuivre notre effort d'assainissement.

Vele sprekers hebben het gehad over het pensioensparen en over andere fiscale maatregelen. Het besluit betreffende het derde-leefstijds- of het pensioensparen zal in het *Staatsblad* verschijnen zodra de Koning het heeft ondertekend. Dat is wellicht vanochtend gebeurd vermits het toen aan het Paleis is overhandigd. Ook de uitvoeringsbesluiten zullen weldra verschijnen in het *Staatsblad*. De hervorming zal doorgang vinden van 15 februari 1987 af, toepasselijk op de inkomens van 1986. Men onderschat vandaag de draagwijdte van deze hervorming. Ik wil hier hulde brengen aan de parlementsleden die het initiatief hebben gesteund en die aan de oorsprong liggen van de gedachte: de heren Cooreman, Dupré, Tijl Declercq, Guy Verhofstadt en nog enkele anderen die ik bij diezelfde hulde wil betrekken. De heer Verhofstadt is bijzonder vooruitziend geweest daar hij reeds een aantal jaren geleden als parlements- lid het initiatief op gang heeft gebracht. Het zaad werd gezaaid en vandaag de dag kunnen wij oogsten.

Mijnheer Van Ooteghem, de kapitaalvlucht in België is aanzienlijk. Wij hopen dat dit systeem, eenmaal dat het gerodeerd is, er zal toe bijdragen dat de spaargelden van onze landgenoten in het binnenland zullen worden belegd en ten dienste zullen komen van onze bedrijven en van het investeringsbeleid en dus ook van de tewerkstelling.

Men zegt mij — de heer Pataer heeft daarover een zeer goed gestructureerde uiteenzetting gehouden —: wat een cadeau voor de rijken! Dat is naar mijn gevoel toch een wat goedkope redenering. Denkt u nu werkelijk, mijnheer Pataer of heren van de oppositie, dat de fiscale aftrek van 20 000 frank voor iemand die 2 tot 5 miljoen per jaar verdient aanzienlijk is, dat die aftrek de moeite loont en dat dit een formidabel geschenk is? Die aftrek van 20 000 frank richt zich, jawel, tot de grote middenmoot van onze bevolking en dat is de meerderheid. De aftrek richt zich tot Jan Modaal en tot Mia Modaal met een marge boven en onder dat gemiddelde. Van de wet-Cooreman-De Clercq-Monory hebben 500 000 belastingbetalers geprofiteerd, meestal ook echtparen en gezinnen. Het ging om meer dan 1 miljoen belastingbetalers. Wij rekenen hier op een nog groter succes. Wij richten ons bijgevolg tot een heel groot deel van de bevolking. Men moet mij hier niet doen zeggen wat ik niet heb gezegd. Ik besef ten volle dat iemand die moet leven van een mager vervangingsinkomen, of een werkloze, niet in staat is om zomaar een pensioenspaarrekening te openen. Dat spreekt vanzelf. Voor degenen die zich bevinden op de onderste sport van de inkomensladder is het de waarheid dat de regering de sociale minima nooit heeft verlaagd maar ze al maar door heeft verhoogd. De minister van Sociale Zaken, de heer Dehaene, heeft ervoor gewaakt dat het bestaansminimum in 1983 met 5 pct., in 1985 met 2 pct., in 1986 weer met 2 pct. en in 1987 met nog eens 2 pct. werd opgetrokken. Dat is onbetwistbaar.

De heer Pataer zegt dat het pensioensparen een aanslag is op de wettelijke pensioenen. Daar is geen sprake van. Er wordt niet geraakt aan de wettelijke pensioenen. Trouwens, globaal bekeken nemen de pensioenen toe van 301,9 miljard in 1983 tot 351,2 miljard in 1987. Dat betekent een stijging met 16,3 pct. Eerlijkheidshalve kan men niet spreken van sociale afbraak. Ik geef toe dat dit cijfer «gedefleerd» moet worden, maar dan nog blijft er een reële groei. Ook de sociale uitkeringen zijn blijven stijgen van 982 miljard naar 1 086 miljard. Voor de laagste inkomens hebben wij het fiscaal vrijgesteld minimum opgetrokken van 100 000 naar 107 000 frank. In 1990 wordt het 120 000, maar bovendien wordt het geïndexeerd, wat men hier vaak vergeet, zodat het dan waar-

schijnlijk 130 000 zal bedragen. Dit is een belangrijke maatregel voor de mensen die zich onderaan de inkomensladder bevinden.

Het pensioensparen moet ook worden gezien in het licht van de andere voordelen die het biedt, namelijk als een middel om in een klein land als het onze de diensteneconomie te ontwikkelen. Deze diensteneconomie is de toekomst van het land. De landbouw is sterk verminderd in het industriële landschap. Ik ontken het belang van die sector niet, maar slechts 2,4 pct. van de bevolking is erin werkzaam. De fabrieksarbeider verdwijnt ook stilaan uit het industriële landschap, omdat hij vervangen wordt door robots en verdere automatisering. Bijna twee derde van de actieve bevolking werkt in de dienstensector en dit zal wellicht oplopen tot 90 pct. In een klein land als het onze is het essentieel diensten tot stand te brengen die exporteerbaar zijn. Wij kunnen velen tewerkstellen in de overheidsdiensten en wij hebben dat ook gedaan. Een aantal sprekers hebben geprotesteerd tegen de afbraak van het onderwijs. In Vlaanderen zouden er 4 000 personen minder worden tewerkgesteld in de onderwijssector. Dit is op zichzelf natuurlijk erg, maar de vraag is welke alternatieven er zijn indien men moet besparen. Niemand heeft hier echter gezegd dat tussen 1965 en 1985 het personeelsbestand in het onderwijs is gestegen van 161 000 naar 260 000. Er kwamen dus 100 000 leerkrachten meer in 25 jaar. Dit is een absoluut wereldrecord. Intussen bleef het aantal leerlingen gelijk en het daalde zelfs de jongste jaren. Dit verklaart uiteraard dat, statistisch gesproken, de verhouding leerlingen-leerkrachten in ons land de laagste is ter wereld. In het middelbaar onderwijs was er vóór het Sint-Annaplan één leerkracht voor 9 leerlingen.

Dit moet ook eens worden gezegd om het beeld volledig te maken. Niemand is voorstander van de afbraak van het onderwijs. Wij moeten echter toch eens beklemtonen vanwaar wij komen. In 25 jaar tijd kwamen er 100 000 leerkrachten bij. In het openbaar ambt, in ruime zin, zijn vandaag 815 000 mensen tewerkgesteld. Dat is 200 000 meer dan 25 jaar geleden. De overheid heeft daar de fakkel overgenomen van de industrie, die 300 000 banen heeft moeten vernietigen. Dit kunnen wij nu echter niet meer betalen. Tweehonderdduizend personeelsleden meer betekent een jaarlijkse meeruitgave van 200 miljard. Bovendien kwamen er ongeveer 80 000 tewerkgestelden in tijdelijke circuits bij. Samen betekent dit dus 900 000 personen ten laste van de Staat. Dit is verhoudingsgewijze het hoogste aantal van alle OESO-landen.

Wij moeten derhalve onze dienstensector ontwikkelen en meer bepaald onze financiële dienstensector. Ik moet mij in dit verband telkens opnieuw afzetten tegen het verhaal van sommige leden van de oppositie, die vinden dat die financiële instellingen reeds veel te veel geld verdienen, dat zij de spaarders uitzuigen en profiteurs zijn, zodat wij er korte metten mee moeten maken en er specifieke belastingen moeten voor invoeren.

Chers collègues, les chiffres sont ce qu'ils sont. Sur un apport de 100 francs dans une institution financière du pays — banque, banque d'épargne, organisme parastatal financier —, le bénéfice net des intermédiaires financiers n'est pas de 10 francs, n'est pas d'un franc mais de 0,22 franc.

Cela résulte des statistiques publiées par la Commission bancaire.

De heer Van In. — Het gaat hier over de bruto-winsten zeker?

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Neen, ik heb het over de nettowinstmarge. Op 100 frank hebben de financiële instellingen 0,22 frank winst. De cijfers zijn onbetwistbaar. U zult natuurlijk opwerpen dat dit de winst is na betaling van de belastingen en dat de banken zo weinig belastingen betalen. Welnu, de intermedietiemarge, voor het betalen van de belastingen, bedraagt vandaag 1,55 tegenover 3,27 in 1960. De intermedietiemarge van de financiële instellingen is gehalveerd dank zij de concurrentie en de despecialisering.

De heer Van In. — En toch zijn er in alle steden en dorpen talrijke agentschappen.

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Dat is niet noodzakelijkerwijze nadelig voor de klant.

Na het fiscaal charter, het handvest van de belastingbetaler, vindt de regering dat er ruimte is en misschien ook noodzaak voor een handvest voor de sociaal verzekerden. Dit kan zeker worden uitgewerkt. De sociale zekerheid is bijzonder ondoorzichtig geworden. Er is op dit vlak behoefte aan meer duidelijkheid en meer doorzichtigheid. De rechten van iedereen moeten worden bepaald.

Wij zullen weldra een wetsontwerp indienen houdende organisatie en bescherming van het beroep van belastingconsulent. Eindelijk, na twintig jaar, werd een koninklijk besluit uitgevaardigd, houdende de oprichting van een waarborgkas voor de wisselagenten. Dit is belangrijk voor mense. die hun centen aan wisselagenten toevertrouwen.

Ik zal nog even ingaan op het sociale, mijnheer de Voorzitter. Ik was het daarnet vergeten. Ik verwijs naar de bijzonder belangrijke studie van het Centrum voor sociaal beleid onder leiding van professor Herman Deleek, waaruit blijkt, op een wetenschappelijke wijze, dat, wat men ook moge beweren en verspreiden, de jongste vijftwintig jaar de armoede in ons land niet is toegenomen. Integendeel, ze is afgenomen, zegt de heer Deleek na een langdurig en empirisch onderzoek. De bestaansonzekerheid is daarentegen wel toegenomen. Er zijn meer mensen bestaansonzeker. Wij moeten dat op internationaal vlak vergelijken. Volgens de studie van de werkgroep-Deleek is men bestaansonzeker — ik neem als voorbeeld een modaal echtpaar met één kind — als men minder dan 39 700 frank netto verdient. Je wordt dus bestaansonzeker even beneden de 40 000 frank netto, dat is bruto 60 à 70 000 frank. Alles bij elkaar is dit een vrij ruim criterium. De stelling dat onze bevolking drastisch verarmd is, is volkomen fout en berust op geen enkel wetenschappelijk bewijs. Er bestaat wel een nieuwe en schrijnende armoede bij marginale groepen, bij mensen die de tel kwijt zijn, die niet meer in staat zijn om de papiermolen van de overheidsdiensten mee te maken en door te maken, die rechten hebben maar ze niet opnemen of uitoefenen. Dit drama van vele mensen moet het onderwerp van onze grote bezorgdheid zijn.

De heer Van Ooteghem. — Doen er niet steeds meer mensen een beroep op het bestaansminimum?

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Inderdaad.

De heer Van Ooteghem. — De schamelste armen worden nog armer.

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Leven met een bestaansminimum is niet het enige criterium van armoede. Wij zouden allen eens aandachtig tijdens de kerstvakantie de studie van Herman Deleek moeten doornemen om te zien hoe hij tot zijn conclusies komt. Deze conclusies stemmen wel tot nadenken en zijn alvast een niet-bevestiging — ik druk mij voorzichtig uit — van de vrij verspreide mening dat het regeringsbeleid de armoede in het land doet toenemen. Deze mening schijnt dus niet door de feiten bevestigd te worden.

De heer Luyten. — Er is ook verdoken armoede.

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Men is empirisch zo ver mogelijk gegaan, maar wat echt verdoken is bij bepaling weet je niet. Zwarte inkomens bij bepaling kennen wij ook niet. De vraag is hoever je kan gaan met de analyse.

M. Sondag s'est, à juste titre, inquiété de l'avenir de l'agriculture en Belgique suite aux décisions et aux importants problèmes européens, du drame de la politique agricole commune au niveau de la Communauté économique européenne, puisque pour 1987, on prévoit un dépassement budgétaire de 3 milliards d'écus, pour la seule politique agricole.

Les ministres de l'Agriculture, des Finances et du Budget sont arrivés à la conclusion que cette politique agricole nous conduit à l'impasse, à l'implosion budgétaire européenne et à l'impossibilité de mettre en pratique d'autres politiques essentielles pour l'avenir de l'Europe: télécommunications, recherche scientifique, etc.

Mais je partage votre point de vue. La politique agricole de la CEE doit être adaptée, sans toutefois jeter par dessus bord ses principes de base. A l'avenir, cette politique restera axée sur l'exploitation agricole familiale qui doit pouvoir retirer un revenu décent de la vente de ses produits. Les autorités ont l'obligation d'indiquer la voie à suivre en prenant des mesures pour promouvoir la qualité des produits, en créant les conditions requises pour une plus grande diversification et en recherchant des nouvelles possibilités de débouchés. La Belgique plaide en faveur d'une concertation nationale au sein d'un large forum, éventuellement le Gatt.

Notre collègue, M. Sondag, a souligné à juste titre l'importance des mesures socio-structurelles qui s'avèrent indispensables pour accompagner sur le terrain la réforme de la politique agricole commune. Elles doivent également trouver dans notre pays une application qui réponde à nos spécificités, afin de compenser les effets négatifs des mesures prises.

Monsieur Dehousse, je crois que mon collègue, M. Verhofstadt, a, de manière tout à fait définitive, expliqué l'accord de la Sainte-Catherine.

J'ajouterai simplement que votre thèse, selon laquelle la Wallonie serait à nouveau victime d'une sorte de conspiration et n'aurait pas sa part dans le paquet, cette thèse n'est nullement prouvée et ne peut l'être. La solution de la Sainte-Catherine est parfaitement équilibrée. C'est peut-être une des rares fois où nos deux grandes Communautés et les quatre ailes linguistiques de la majorité à l'unisson ont chanté les louanges d'un parfait équilibre, d'une technologie de pointe, sans la moindre fausse note, ce qui n'est pas habituel.

M. Dehousse. — Comme vous avez la mémoire courte! Ne vous souvenez-vous pas du temps où M. Tindemans parlait de miracle à propos du Pacte d'Egmont?

M. Eyskens, ministre des Finances. — Oui, mais il y eut bientôt des grincements de dents. Or, ici, il s'agit d'un équilibre total et parfait.

M. Dehousse. — Prouvez-le!

M. Eyskens, ministre des Finances. — Mais oui. Nous nous sommes basés sur le principe de la couverture des besoins du côté francophone.

M. Dehousse. — C'est faux!

M. Eyskens, ministre des Finances. — On a adapté les crédits de 1987 en les augmentant afin de cerner davantage les besoins dits réels. Telle est l'origine de ce que vous croyez être une erreur de calcul. En fait, il n'y a pas d'erreur. Je ne puis le démontrer ici à la tribune. C'est fait à dessein. On a modifié les crédits pour 1987 dans la solution.

M. Dehousse. — Ce n'est pas la réponse donnée par M. Wathélet.

M. Eyskens, ministre des Finances. — Laissez-moi parler, monsieur Dehousse. Nous partons des besoins de la Communauté française et de la Région wallonne. De là, on calcule les montants et l'on applique la clé des ristournes. Comme vous le savez, celle-ci a produit pour les parastataux un bonus de 1 milliard 200 millions pour la Flandre. Mais, dans le transfert des institutions scientifiques, nous n'avons pas appliqué le principe des besoins du côté flamand. Cette remarque aurait d'ailleurs pu être formulée mais ne l'a pas été. Nous avons donc à nouveau considéré les besoins wallons...

M. Dehousse. — Cela n'est pas vrai, monsieur le ministre.

M. Eyskens, ministre des Finances. — ... sur lesquels nous avons appliqué le principe des ristournes, ce qui entraîne pour les Flamands une non-couverture de leurs besoins de 1,2 milliard.

M. Dehousse. — Effectivement.

M. Eyskens, ministre des Finances. — Les deux opérations réunies entraînent un statu quo pour le budget de l'Etat ainsi que pour les deux Communautés.

M. Dehousse. — Cela n'est pas vrai.

M. Eyskens, ministre des Finances. — Cette formule assez miraculeuse (*exclamations*) couvre les besoins de tout le monde, tous azimuts, sans augmenter d'un franc le solde net à financer. Il fallait y penser.

M. Van Ooteghem. — C'est la Saint-Gaston, le miraculeux!

M. Eyskens, ministre des Finances. — Avec les difficultés que je vous concède, nous allons à présent transférer aussi rapidement que possible les parastataux et les institutions visés par l'accord de la Sainte-Catherine.

M. Dehousse. — Sera-ce en modifiant la loi de 1980?

M. Eyskens, ministre des Finances. — Il ne s'agit pas de modifier la loi.

M. Dehousse. — Dès lors, comment crée-t-on les redevances automatiques sur ce que les sociétés de logement agréées ne payeraient pas?

M. Eyskens, ministre des Finances. — Sachez tout d'abord, monsieur Dehousse, que nous accordons la garantie de l'Etat sur des opérations qui étaient et sont toujours aujourd'hui du ressort régional.

M. Dehousse. — Monsieur le ministre, je vous répète la question que je vous ai posée à la tribune: sur base de quelles dispositions législatives?

M. Eyskens, ministre des Finances. — Il s'agit de l'arrêté royal numéroté pour accorder la garantie de l'Etat. Vous avez raison, il n'y a pas de base légale. Le gouvernement légifère en la matière pour pouvoir accorder la garantie de l'Etat.

M. Dehousse. — En pouvoirs spéciaux? Sur la base de quelle loi d'habilitation?

M. Eyskens, ministre des Finances. — Sur la base de la loi des pouvoirs spéciaux.

M. Dehousse. — Ainsi, sur la base d'une loi d'habilitation visant à faire des économies, l'Etat va accorder sa garantie dans un nouveau domaine par le biais des pouvoirs spéciaux! C'est loufoque.

M. Eyskens, ministre des Finances. — Souhaiteriez-vous qu'on supprime la garantie de l'Etat?

M. Dehousse. — Non, mais je dis que vous faites des accords qui sont mal ficelés.

M. Eyskens, ministre des Finances. — Nous essayons de trouver une solution à la plus grande faillite du siècle. On a fait beaucoup d'esclandre à propos de Cockerill-Sambre et l'on en fera bientôt sur les KS. Il s'agit de faillites modérées, tout à fait modestes (*rires*) portant sur 100 à 120 milliards! Dans le cas qui nous occupe, il s'agit d'une faillite de 380 milliards. Où sont les protestations? Où sont les marches sur Bruxelles? Or, les jeunes de maintenant et leurs enfants devront payer, «trinquen», jusqu'au-delà de la moitié du XXIe siècle.

M. Dehousse. — C'est ce que nous avons dit.

M. Eyskens, ministre des Finances. — Personne ne parle de cette réalité. Nous sommes tous coupables, à tous les niveaux: communal, régional, national.

De heer Van In. — Wie was daar verantwoordelijk voor?

De heer Van Ooteghem. — Wie was in die periode minister?

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Mijnheer Van Ooteghem, de factuur bestaat voor de helft uit verrichtingen gedaan na augustus 1980 toen de sociale woningbouw reeds tot de gewestelijke bevoegdheden behoorde.

De heer Van Ooteghem. — Maar de CVP is al sinds de bevrijding aan de macht.

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Wij willen de Gewesten helpen...

De heer Van In. — Alle verrichtingen gebeurden met de consensus van de minister van Financiën.

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Natuurlijk, dat kon niet anders. Artikel 41 van de Huisvestingscode verplicht de minister van Financiën zijn handtekening te plaatsen. Dat is een wettelijke verplichting.

De nationale regering heeft zeer grote inspraak in het akkoord over de sociale huisvesting, ook om de gewesten toe te laten nog een sociale-woningbeleid te voeren, wat nog steeds nodig is. Wij hebben een oplossing gezocht. Wij zijn constructief. Wij hebben geprobeerd er het beste van te maken toen wij voor dat enorm faillissement stonden. Dat is

wettelijk niet gemakkelijk en dat is politiek nog moeilijker, maar op een bepaald ogenblik moet men de verantwoordelijkheid op zich nemen.

M. Dehousse. — Je n'ai pas beaucoup foi dans les miracles, mais beaucoup moins encore dans les miracles politiques.

De heer Van In. — De socialisten mogen zwijgen, nietwaar mijnheer de minister?

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Mijnheer Van In, ik ga nog even in op uw voorstel om de roerende voorheffing te verminderen of af te schaffen. Noteer toch dat er bressen zijn in de muur. De twee nationale maatschappijen mogen ontlenen zonder voorheffing. Het pensioensparen functioneert onder vrijstelling van roerende voorheffing.

De heer Van In. — Dat is alleen maar een rookgordijn.

De heer Eyskens, minister van Financiën. — U krijgt al gedeeltelijk gelijk vooraleer u een wetsvoorstel hebt ingediend.

De heer Van Ooteghem. — De heer Verhofstadt denkt al aan zijn pensioen.

De heer Eyskens, minister van Financiën. — De heer Somers heeft mij een vraag gesteld in verband met het wegwerken van de gevolgen van de repressie.

Als hij denkt aan een wetgevend initiatief uitgaand van de regering, wijs ik hem erop dat hierover niets is vermeld in het regeerakkoord. Als hij denkt aan het behandelen van dossiers langs de normale administratieve weg, zeg ik hier dat ik, niet alleen als minister van Financiën, maar als christen-democraat, vind dat kinderen en kleinkinderen nooit moeten opdraaien voor de fouten van hun ouders. Dat is onrechtvaardig. Bijgevolg moeten een aantal dingen langs administratieve weg worden rechtgezet, voor zover nodig. Ik ben altijd bereid een aantal situaties te bekijken, maar dan concrete gevallen. Dat is de meest efficiënte manier, want anders gaat men regelrecht naar een politieke impasse, dat weet u.

Er zijn vragen gesteld over de schuldooperatie. Ik denk dat die voorbij is en dat het niet nodig is erop terug te komen.

Mijnheer de Voorzitter, ik besluit. Wij hebben een zeer moeilijk jaar achter de rug inzake het ontwerpen van het instrumentarium van het nieuwe begrotingsbeleid. Wij hebben ook een hele reeks netelige kwesties moeten regelen.

De Eerste minister heeft hier gisteren herhaald dat ook de laatste moeilijke dossiers vóór het einde van het jaar zullen worden aangepakt. Wij zijn allemaal vermoeid, ofschoon niet ontevreden en niet ongelukkig. Ik wens dezelfde gevoelens toe aan de oppositie. Wij hebben allemaal recht op wat vakantie, niet te veel.

Ik dank de Hoge Vergadering en allereerst rapporteur Van houtte voor het voortreffelijk verslag over de Rijksmiddelenbegroting. Ik denk dat de samenwerking tussen regering en Parlement, zeker in deze Hoge Vergadering, voortreffelijk was, afgezien van een paar bijzondere omstandigheden te wijten aan de druk waaronder wij moeten werken.

Mijnheer de Voorzitter, ik prijs mij altijd zalig als u mij uitnodigt in deze Hoge Vergadering omdat hier nog zinvol kan worden gepraat met elkaar, zeker in de commissies. Het was mij een genoegen de Rijksmiddelenbegroting hier te mogen verdedigen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Luyten.

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, op het stille middaguur waren de minister en ik vrijwel de enige aanwezigen in dit halfroond. Het optimisme dat zowel de Eerste minister als de minister hier hebben ten toon gespreid, zou gemakkelijk kunnen worden gebroken door het antwoord op de vraag die ik heb gesteld betreffende het fameuze monster dat zich dikwijls in de Belgische politiek beweegt.

Er is inderdaad een groot misverstand. Mijnheer de minister, uw partijgenoot, de heer Suykerbuyk, beweert dat het mondgemeen was dat de godsvrede drie maanden zou duren. Minister Michel daarentegen beweert dat de godsvrede van onbepaalde duur is. Wie heeft gelijk?

Dat was de kern van mijn uiteenzetting. U is daar niet op ingegaan. Het is nochtans niet denkbeeldig dat de mistwolken van de euforie doorbroken worden door datzelfde monstertje.

De heer Eyskens, minister van Financiën. — Mijnheer de Voorzitter, op de vooravond van Kerstmis wens ik iedereen godsvrede. (*Gelach.*)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — Wij onderbreken nu onze werkzaamheden. Wij zullen ze te kwart voor acht hervatten met de bespreking van de artikelen van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1987.

Après cette discussion qui nous prendra environ une demi-heure, nous aborderons l'examen du projet de loi ouvrant des crédits provisoires dans lequel les orateurs sont inscrits pour une heure et demie, la réponse du ministre non comprise. Nous entamerons donc la discussion du projet de loi fixant, pour l'année 1987, le contingent de l'armée vers 22 heures 15 pour la terminer vers 23 heures. Les votes interviendront ensuite.

PROPOSITIONS DE LOI — VOORSTELLEN VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les propositions de loi ci-après ont été déposées:

1° Par M. Collignon, créant un Fonds pour la sécurité nucléaire;

De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1° Door de heer Collignon, tot instelling van een Fonds voor de kernveiligheid;

2° Par M. Pataer, tendant à limiter l'usage du tabac, en particulier en vue de protéger les non-fumeurs;

2° Door de heer Pataer, ter beperking van het tabaksverbruik, in het bijzonder ter bescherming van de niet-roker;

3° Par Mme Van Puymbroeck, complétant l'article 66 de la loi communale en vue de régler l'assistance aux membres aveugles du conseil

communal qui sont dans l'impossibilité d'exercer pleinement leur mandat.

3° Door mevrouw Van Puymbroeck, houdende aanvulling van artikel 66 van de gementewet met het oog op de regeling van de bijstand aan blinde leden van de gemeenteraad die in de onmogelijkheid verkeren hun mandaat ten volle te vervullen.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

Er zal later over hun inoverwegingneming worden beslist.

INTERPELLATIONS — INTERPELLATIES

Demandes — Verzoeken

M. le Président. — Le bureau a été saisi des demandes d'interpellation suivantes:

1° De M. Lafosse au secrétaire d'Etat aux Postes, Télégraphes et Téléphones, sur « la situation critique de la Régie des Postes dans la région de Mons-Borinage »;

Het bureau heeft de volgende interpellatieverzoeken ontvangen:

1° Door de heer Lafosse tot de staatssecretaris voor Posterijen, Telegrafie en Telefonie, over « de kritieke toestand van de Regie der Posterijen in de streek van Bergen-Borinage »;

2° De M. Gryp au Premier ministre et au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques sur « la mission, le rôle et l'influence de M. Thijl Gheyselinck dans la décision du gouvernement quant aux mines de la Campine ».

2° Van de heer Gryp tot de Eerste minister en tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken over « de opdracht, rol en invloed van de heer Thijl Gheyselinck in verband met de regeringsbeslissing over de Kempense steenkoolmijnen ».

La date de ces interpellations sera fixée ultérieurement.

De datum van die interpellaties zal later worden bepaald.

Nous poursuivrons nos travaux ce soir à 19 heures 45.

Wij zetten onze werkzaamheden vanavond te 19 uur 45 voort.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 18 h 35 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 18 u. 35 m.)

614